



Эзгу интилишлар ифодаси

Маълумки, 5 декабрь куни «Ўзбекистон» халқаро анжуманлар саройида Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинган куннинг йигирма икки йиллигига бағишланган тантанали йиғилиш бўлиб ўтди. Унда давлат ва жамоат арбоблари, фан, маданият ва санъат намояналари, пойтахт жамоатчилиги, мамлакатимизда фаолият кўрсатаётган хорижий давлатларнинг элчихоналари ва халқаро ташкилотлар ваколатхоналари вакиллари иштирок этди.

Тантанали йиғилишда Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислам Каримов маъруза қилди. Давлатимиз раҳбари Конституциямизнинг асосий қоидалари, тамойил ва мақсадлари мамлакатимизда яратилган ва самарали фаолият кўрсатаётган мукаммал қонунчилик ва ҳуқуқий базанинг, бутун дунёда «Ўзбек модели» деб ном қозongan жамиятимизни ислох этиш, демократлаштириш ва эркинлаштириш, таркибий туб ўзгаришлар ва мамлакатимизни модернизация қилиш бўйича пухта ўйланган узоқ муддатли дастурнинг асосини ташкил этишини алоҳида таъкидлади.

Таъкидлаш жоизки, бундан 22 йил аввал демократик тамойиллар асосида қабул қилинган Асосий Қонунимиз мамлакатимизда янги жамиятнинг ҳуқуқий кафолатларини шакллантирди ва мустақамлади.

Мамлакатимиз истиқлолнинг дастлабки йилларида нок белгилаб олган бозор иқтисодиётига йўналтирилган демократик давлат қуриш, инсон ҳуқуқ ва эркинликлари, қонуний манфаатларини таъминлаш, одил фуқаролик жамияти барпо этиш каби улғувор мақсадларга эришишда Конституциямиз ҳуқуқий асос бўлиб хизмат қилмоқда.

Ўзбекистон Республикаси Конституцияси байрамнинг яна бир муҳим жиҳати, шу кунни халқимизнинг эзгу интилишларини ифода этадиган, жамиятимиз ривожига хизмат қиладиган энг устувор йўналишлар белгилаб олинади ва келгуси йилга шунга мувофиқ ном бериллади.

Президентимиз Ислам Каримов ташаббуси билан 2014 йил мамлакатимизда «Соғлом бола йили» деб эълон қилинган эди. Бу борада ишлаб чиқилган Давлат дастури асосида жисмонан соғлом, маънан етук баркамол авлодни тарбиялашга қаратилган комплекс чора-тадбирлар амалга оширилди.

Президентимиз Ислам Каримов кириб келаётган янги — 2015 йилни мамлакатимизда «Кексаларни эъзозлаш йили» деб эълон қилишни тақдир этди. Давлатимиз раҳбарининг бу тақдир йиғилганлар томонидан гулдўрос қарсақлар билан қўллаб-қувватланди.

Ўзбекистон Республикасининг Қонуни

Жисмоний ва юридик шахсларнинг мурожаатлари тўғрисида

Қонунчилик палатаси томонидан 2014 йил 29 октябрда қабул қилинган
Сенат томонидан 2014 йил 13 ноябрда маъқулланган

1-боб. Умумий қоидалар

1-модда. Ушбу Қонуннинг мақсади

Ушбу Қонуннинг мақсади давлат органлари ва давлат муассасаларига (бундан буён матнда давлат органлари деб юритилади) жисмоний ва юридик шахсларнинг мурожаатлари (бундан буён матнда мурожаатлар деб юритилади) соҳасидаги муносабатларни тартибга солишдан иборат.

2-модда. Мурожаатлар тўғрисидаги қонун ҳужжатлари

Мурожаатлар тўғрисидаги қонун ҳужжатлари ушбу Қонун ва бошқа қонун ҳужжатларидан иборатдир.

Фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органларига мурожаатлар соҳасидаги муносабатлар ушбу Қонунда белгиланган тарзда тартибга солинади.

Ушбу Қонуннинг амал қилиши: кўриб чиқиш тартиби маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги, фуқаролик процессуал, жиноят-процессуал, жиноят-ижроия, хўжалик процессуал қонун ҳужжатлари ва бошқа қонунлар билан белгиланган мурожаатларга;

давлат органларининг, шунингдек улар таркибий бўлинмаларининг ўзаро ёзишмаларига нисбатан татбиқ этилмайди.

3-модда. Мурожаат этиш ҳуқуқи

Жисмоний ва юридик шахслар давлат органларига мурожаат этиш ҳуқуқига эга.

Мурожаат этиш ҳуқуқи ихтиёрий амалга оширилади. Ҳеч қим бирон-бир мурожаатни ҳимоя қилишга ёхуд унга қарши қаратилган ҳаракатларда иштирок этишга мажбур қилиниши мумкин эмас.

Мурожаат этиш ҳуқуқининг амалга оширилиши бошқа жисмоний ва юридик шахсларнинг ҳуқуқларини, эркинликларини ҳамда қонуний манфаатларини, шунингдек жамият ва давлат манфаатларини бузмаслиги керак.

Хорижий давлатларнинг жисмоний ва юридик шахслари, фуқаролиги бўлмаган шахслар Ўзбекистон Республикаси давлат органларига ушбу Қонунга мувофиқ мурожаат этиш ҳуқуқига эга.

4-модда. Мурожаатларнинг шакллари

Мурожаатлар оғзаки, ёзма ёхуд электрон шаклда бўлиши мумкин.

5-модда. Мурожаатларнинг турлари

Мурожаатлар аризалар, таклифлар ва шикоятлар тарзида бўлиши мумкин.

Ариза — ҳуқуқларни, эркинликларни ва қонуний манфаатларни амалга оширишда ёрдам кўрсатиш тўғрисидаги илтимос баён этилган мурожаат.

Таклиф — давлат ва жамият фаолиятини такомиллаштиришга доир тавсияларни ўз ичига олган мурожаат.

Шикоят — бузилган ҳуқуқларни, эркинликларни тиклаш ва қонуний манфаатларни ҳимоя қилиш тўғрисидаги талаб баён этилган мурожаат.

Мурожаатлар, уларнинг тури ва шаклидан қатъи назар, бир хил аҳамиятга эга.

/Давоми 6-7-бетларда/

Очиқ эшиклар кун

2014 йилнинг 9 декабрь куни Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратурасида Коррупцияга қарши курашиш халқаро кунига бағишланган очик эшиклар кун бўлиб ўтди.

Тадбирда коррупцияга қарши кураш олиб бораётган давлат органларининг масъул ходимлари, халқаро ташкилотлар — БМТ Тараққиёт дастури (UNDP), ГИДХАНДЛИК ва жиноятчилик бўйича бошқармаси (UNODC), Европада хавфсизлик ва ҳамкорлик ташкилоти, Германиянинг халқаро ҳуқуқий ҳамкорлик фонди (IRZ), Жаҳон банки, фуқаролик жамияти институтлари — «Ижтимоий фикр» жамоатчилиги фикрини ўрганиш маркази, Фуқаролик жамияти шаклланишини мониторинг қилиш мустақил институти, Савдо-саноат палатаси, «Маҳалла» хайрия жамоат фонди, «Қамолот» ёшлар ижтимоий ҳаракати, Адвокатлар палатаси, сиёсий партиялар ва илм-фан вакиллари иштирок этди.

Кайд этилганидек, 2003 йил 9 декабрда Мерида (Мексика) шаҳрида юқори даражадаги Сиёсий конференция шўбаша бўлиб, унда дунёнинг 100 дан ортиқ давлати вакиллари томонидан Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Коррупцияга қарши конвенцияси имзоланган. БМТ Бош Ассамблеяси томонидан бу кун Коррупцияга қарши курашиш халқаро кун деб эълон қилинди.

Акбар САИДМУРОДОВ,
Бош прокуратура бўлими прокурори

Бугунги кунда 173 давлат Конвенция иштирокчилари ҳисобланади. 2008 йил 7 июлда Ўзбекистон Республикаси Президенти томонидан «Бирлашган Миллатлар Ташкилотининг Коррупцияга қарши конвенциясига (Нью-Йорк, 2003 йил 31 октябрь) Ўзбекистон Республикасининг қўшилиши тўғрисида»ги Қонун қабул қилинди ва Ўзбекистон ушбу гайрижиғимой иллатнинг олдини олиш ва унга қарши кураш бўйича халқаро мажбуриятларни ўз зиммасига олди.

Йиғилиш қатнашчилари коррупциянинг олдини олиш, унга қарши кураш борасида республикада амалга оширилаётган ишлар, шу жумладан, прокуратура органларининг бу соҳадаги фаолияти билан танишдилар.

Тадбир иштирокчилари томонидан коррупция мамлакатларнинг иқтисодий тизимига путур етказувчи, демократик институтларни заифлаштирувчи, ижтимоий тартибни бузувчи ва жамият ишончини поймол этувчи иллат сифатида эътироф этилиб, унинг олдини олиш ва унга барҳам беришда давлатлар, ҳукуматлар, халқаро ташкилотлар, ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар ва фуқаролик жамиятининг ўзаро ҳамкорлиги зарурлиги қайд этилди.

Уларга доимий эътибор керак

Мамакатимизда мустақилликнинг дастлабки кунлариданоқ аҳолини ижтимоий муҳофаза қилишни янада кучайтириш, айниқса, ижтимоий ҳимояга муҳтож ногиронларга қулайликлар, имконият ва шароитлар яратиб беришга алоҳида эътибор қаратиб келинмоқда. Айниқса, ногиронларни ижтимоий жиҳатдан қўллаб-қувватлаш, уларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини ҳимоя қилишга оид қатор қонунлар ва қонуности ҳужжатлари қабул қилиниб, улар ижтимоий ҳимоя қафолати сифатида хизмат қилмоқда.

Мазкур соҳадаги қонунлар ва қонуности ҳужжатларининг ижроси қай даражада, мутасадди ташкилотлар томонидан ногиронлар манфаатларини таъминлаш борасида қандай ишлар амалга оширилмоқда?

Мазкур масалалар юзасидан Наманган шаҳар прокуратураси томонидан Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Вояга

етмаганлар ишлари бўйича комиссиянинг иш режаси ижросини таъминлаш, "Ўзбекистон Республикасида ногиронларни ижтимоий ҳимоя қилиш тўғрисида" ги, "Фуқаролар соғлигини сақлаш тўғрисида" ги Қонунлар ва соҳага оид бошқа қонуности ҳужжатлари ижросини ўрганиш мақсадида Наманган шаҳар тиббиёт бирлашмасига қарашли оилавий поликлиникалар, бандликка

қўмаклашиш ва аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш маркази, умумтаълим ва ўрта махсус касб-хунар таълими муассасаларида текширишлар ўтказилди.

Текширишлар давомида ижобий ишлар билан бир қаторда, тиббиёт муассасалари, шунингдек, бандликка қўмаклашиш ва аҳолини ижтимоий ҳимоя қилиш маркази ходимлари ўз хизмат вазифаларини лозим даражада бажармаганликлари сабабли ногирон болаларнинг ҳуқуқлари ва қонуний манфаатлари бузилганлиги ҳолатлари аниқланди. Хусусан, оилавий поликлиникалар ҳузурида ташкил этилган тиббий маслаҳат комиссияси ходимлари болаларга ногиронлик тайинлаш билангина

чекланиб қолишган. Оқибатда шаҳардаги 38 нафар ногирон бола текшириш кунига қадар шаҳар бандликка қўмаклашиш ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш маркази томонидан протез-ортопедия ва реабилитация-техник воситалари билан таъминланмаган. Бу билан ногиронларнинг ҳуқуқ ва манфаатлари поймол қилиниб, уларга моддий ва маънавий зарар келтирилган.

Текширишлар якунига кўра, келгусида юқоридаги каби қонунбузилиш ҳолатларига йўл қўймаслик, уларнинг олдини олиш тўғрисида шаҳар тиббиёт бирлашмасига тақдимнома киритилди. Шунингдек, ўз вазифаларини лозим даражада бажармаган тиббиёт ходимлари интизо-

Рустамжон УМАТАЛИЕВ,
Наманган шаҳар прокурори

мий жавобгарликка тортилди.

Шу билан бирга, текширишда аниқланган ҳолатлар юзасидан Наманган шаҳар прокуратурасининг ташаббуси билан ногирон болаларнинг айнан қайси турдаги протез-ортопедия ва реабилитация-техник воситаларига муҳтожлигини аниқлаш ва бу турдаги воситаларга муҳтож сифатида шаҳар бандликка қўмаклашиш ва аҳолини ижтимоий муҳофаза қилиш марказида рўйхатга олиш чоралари кўрилди. Натижада мазкур болаларнинг барчаси тегишли протез-ортопедия ва реабилитация-техник воситалари билан таъминланди.

Инсон эркига тузук

Дунёдаги барча мамлакатлар трансмиллий жиноятлар сирасига кирувчи одам савдосининг турли кўринишларидан қайсилар даражада жабр кўряпти. Бу эса ушбу глобал муаммони имкон қалар ҳал этиш, одам савдосига қарши курашишда халқаро миқёсда таъсир чораларини кучайтиришни тақозо этмоқда. Шу сабабли, ҳар бир давлат бу хавфдан ҳимояланишнинг қатъий чораларини кўриши ҳам ҳаётӣ, ҳам ижтимоий-сиёсий заруратга айланган.

Юртбошимиз раҳнамолигида мамлакатимизда инсон ҳуқуқ ва манфаатларини таъминлаш, одам савдосининг олдини олиш, фуқароларнинг ҳуқуқий маданиятини оширишга алоҳида эътибор қаратиб келинмоқда. Мустақиллик йилларида юртимизда инсон, унинг ҳаёти, эркинлиги, шаъни, қадр-қиммати ва бошқа дахлсиз ҳуқуқлари олий қадрият даражасига кўтарилди, инсон ҳуқуқларини ҳимоя қилишнинг ахлит ташкилий-ҳуқуқий механизмлари тизими шакллантирилди. Ўзбекистон Республикаси Конституциясида ҳеч ким қийноққа солиниши, зўравонликка, шафқатсиз ёки инсон қадр-қимматини камситувчи бошқа тарздаги таъзиякка дучор этилиши мумкин эмаслиги белгиланган.

Мамлакатимизда фуқароларнинг одам савдоси жинояти қурбонига айлиб қолишнинг олдини олиш, ундан жабр кўрганларни ҳуқуқий ва ижтимоий муҳофаза қилиш бўйича кенг қўламли ишлар амалга оширилмоқда. Бу борада ҳуқуқни муҳофаза қилувчи идоралар, жамоат ва нодавлат нотижорат ташкилотлари

ҳамкорлиги йўлга қўйилган. Одам савдосининг оқибатлари тарғибот-ташвиқот, тушунтириш ишлари олиб бориш, семинар-тренинглар, давра суҳбатлари ва бошқа тадбирлар ўтказиш орқали кенг оммага етказилмоқда. Натижада бугунги кунда бу жиноятнинг олди олинишида самарали натижаларга эришилмоқда. Аммо афсуски, баъзи содда, ишонувчан фуқароларимиз иймонини ютиб юборган баднафс кимсаларнинг алдовига чув тушиб, одам савдоси қурбонига айланиб қолишмоқда.

Сирдарё туманилик Иқбол Комилов(исм-фамилиялар ўзгартрилган) одам савдосидай жирканч ишга қўл ураётган экан, ҳеч иккиланмай ўзининг жиноий қилмишига ўғлини ҳам жалб қилди. Ота-бола ўзaro тил бириктириб, 2012 йилнинг июль ойида 8 нафар тумандошини алдаб, барча шароитларга эга бўлган, 500-600 АҚШ доллари миқдоридида ойлик маоши тўланадиган иш ваъда қилиб, уларни Россия Федерациясининг Краснодар вилоятига олиб боришди. Сўнг ватандошларини вилоятнинг "Геленжик" шаҳридаги қурилиш фирмаси раҳбари

Ойбек АБРОРОВ,
Сирдарё туман прокурори ёрдамчиси

бўлмиш турк миллатига мансуб Этиш ва фирманинг иш бошқарувчиси Панжи исмли шахсларга солиб юборишди. Мўмай даромад илҳижда бегона мамлакатга борган юртдошларимиз мажбурий меҳнатга жалб қилиниб, оғир шароитларда ишлашга мажбур бўлишди.

"Текин ош"нинг таъмидан оғзининг таноби чоған ота-бола 45 кун оғир меҳнат қилса-да, қўллари пул кўрмаган юртдошларини гўё ўзларининг шахсий мулкидай, уларни бошқа кимсаларга топшириб, пичоқлари мой устида бўлиб юрaverишди. Ўша давларда улар қилмишлари учун жазо муқаррарлигини ҳаёлларига ҳам келтиришмаган кўринади.

Баднафс кимсаларнинг пуч ваъдаларига учиб, оиласига мўмай пул билан келишнн орзу қилган жабранувчилар ўзга юртда не-не қийинчиликларни бошдан ўтказиб, бир амаллаб уйларига қайтиб келишди. Шундан сўнг адолат истаб ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларга муружат қилишди.

Мазкур ҳолат юзасидан Сирдарё туман суди ота-болага нисбатан озодликдан маҳрум қилиш жазосини тайинлади. Шунингдек, улардан жабранувчилар фойдасига етказилган моддий ва маънавий зарарлар ундириладиган бўлди.

Панадаги электрон савдолар

Истиқлол йилларида кичик бизнес ва хусусий тадбиркорликни ривожлантиришга қаратилган доимий эътибор жамиятимизни тараққий эттириш, янги иш ўринлари яратиб, аҳоли турмуш фаровонлигини ошириш, мамлакатимизнинг иқтисодий салоҳиятини юксалтиришда муҳим омили вазифасини ўтамоқда.

Ушбу соҳада давлатимиз томонидан яратилган энгиллик ва имтиёзлар ишбилармонлар учун тадбиркорлик фаолиятларини йўлга қўйишларига имкон бермоқда. Шундай бўлса-да, айрим кимсалар яширин равишда турли фаолият турлари билан шуғулланиб юрганликлари ачинарли ҳолдир.

Даврон Икромов (исм-фамилияси ўзгартрилган) ана шундай шахслардан экан. Тегишли тартибда давлат рўйхатидан ўтмасдан, тадбиркорлик фаолиятини яширин равишда олиб бorgan уддабуроннинг қилмиши ўзига қимматга тушди. Тошкент шаҳрининг бир нечта жойида пуллик интернет хизматларини йўлга қўйиб олиб, шунингдек, "веб моней" сайтида ўзига тегишли интернет ҳамён очиб, "WMZ", "WMR" ва "WME" титул белгиларини аҳолига сотиш билан шуғулланиб келган Д.Икромовнинг қилмишлари

Бош прокуратура ҳузуридаги СВОЖДЛКК департаменти томонидан фош этилди. Текширишларда унинг 2012 йилнинг сентябрь ойидан бошлаб бир йил давомида ушбу хизмат туридан 330 миллион сўмдан ортиқроқ ноқонуний даромад топганлиги аниқланди.

Шунингдек, бу шахснинг яширин шохобчаларида текширув ўтказилиб, унга тегишли бўлган 2850 АҚШ доллари, қарийб 10 млн. сўм пул ҳамда 55 евро ашёвий далил сифатида олинди. Д.Икромовнинг интернет ҳамёнида эса 17 минг АҚШ доллари, 51 мингдан кўпроқ Россия рубли борлиги аниқланди.

Унинг ноқонуний ҳаракатларида жиноят ишлари бўйича Юнусобод туман суди ўзининг қонуний баҳосини берди.

Ватаним равнақи, халқим фаровонлиги учун ўз ҳиссамни қўшман деган ташаббускор фуқароларга давлатимиз кенг имкониятлар яратиб бермоқда. Фақатгина улардан оқилона фойдаланиш керак, холос.

Рустам ИБРАГИМОВ,
Бош прокуратура ҳузуридаги СВОЖДЛКК департаменти бўлим бошлиғи ўринбосари

Гиёҳвандлик иллатининг инсон ва жамиятга салбий таъсири ҳақида оммавий ахборот воситалари орқали қўлаб чиқишлар қилинмоқда, жойларда тегишли ташкилотлар ва фуқароларнинг ўзини ўзи бошқариш органлари билан ҳамкорликка ҳуқуқни муҳофаза қилувчи идоралар томонидан ушбу иллатга қарши курашиш борасида тарғибот-ташвиқот тадбирлари ўтказилмоқда.

Зовур бўйидаги «заҳри қотил»

Анваржон МЎМИНОВ,
Бағдод туман прокурори ёрдамчиси

Кенг миқёсда олиб борилаётган гиёҳванд моддаларнинг ноқонуний айланishiга қарши курашиш, контрабанда каналларини тўсиб қўйиш, таркибида гиёҳвандлик моддалари бўлган экинларни йўқ қилиш, гиёҳванд моддалар тарқатилишининг олдини олиш, бу борада идораларо ва халқаро ҳамкорликни ривожлантириш бўйича амалга оширилаётган аниқ мақсадли комплекс чора-тадбирлар ўзининг ижобий натижаларини бермоқда, албатта.

Гиёҳвандликка қарши курашиш юзасидан маҳаллий ва халқаро ташкилотларнинг барчаси инсониятни, хусусан, ёш авлодни бу хатарли балодан сақлаб қолиш борасида кенг қўламли ишларни амалга ошириб келаётган бўлса-да, нафсининг қўлига айланган айрим кимсалар мўмай даромад илҳижда одамлар орасида "ажал уруғи"ни сочишдан қайттишмапти.

Далага отланиб, фермер ҳўжалиқларидан бирининг майдони ҳудудидидаги зовур ёнидан ўтаётган Азамат Рашидов(исм-фамилияси ўзгартрилган)нинг кўзи ёввойи ҳолда ўсиб ётган наشا ўсимликлари тушиб қолди. Қутилимаган бу ҳолатда қўзлари қувнаб кетган Азамат ўзини тилла танга топиб олган одамдай бахтиёр ҳис қилди. Теварак-атрофга разм солиб, яқин-атрофда ҳеч ким йўқлигига ишонч ҳосил қилгач, енг шмариб ишга киришди ва бир зумда "ҳосил"ни териб олди.

Уйига қайтиб келган А.Рашидов "ҳазина"ни қуришга киришди. Бироз муддатдан сўнг "ҳосил" куриб, 7 граммдан ортиқроқ гиёҳвандлик моддасини 3 дона гуғурт қутисига жойлади. Шундан сўнг "моли"га харидор чиқиб қолишини интиқлик билан кута бошлади.

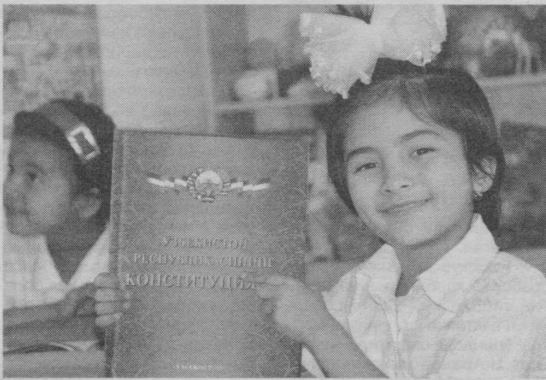
Нихоят у кутган кўнғироқ бўлди. Телефон орқали йўқлаган қайночасининг қўшини Мурод гиёҳвандлик моддасининг икки гуғурт қутисига "букортма" берди. Суҳбат давомида учрашув жойини ҳам белгилаб олишди.

"Мол"ига харидор топилганидан қувонган Азамат белгиланган жой томон ошдики. Манзилга етиб келгач, "мизож" билан савдонни пиширди ва пулини чўнтакка урди. Энди ортига қайтмоқчи бўлиб турганида ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар ходимлари томонидан қўлга олинди.

Ҳеч бир жиноят жазосиз қолмаганидек, Азамат Рашидовнинг қилмиши ҳам беиз кетмади. Суд унга 3 йил муддатга озодликдан маҳрум қилиш жазосини тайинлади.

Тараққиётимизнинг ҳуқуқий пойдевори

Мамлакатимиз Конституцияси истиқлол йилларида қўлга киритган ютуқларимиз, бир сўз билан айтганда, тараққиётимизнинг тамал тоши, ҳуқуқий кафолати бўлди. Чунки унда ҳаққимизнинг асрий орзу-умидлари, инсонпарвар демократик давлат барпо этиш борасидаги ири-лишлари, хоҳиш-иродаси ўз аксини топган.



Мустақиллигимизнинг дастлабки йилларидан бошлаб Президентимиз раҳнамолигида Асосий Қонунимиз ишлаб чиқилиб, фуқароларимиз ҳам унинг умумхалқ муҳокамаларида ўз тақлиф ва мулоҳазалари билан фаол қатнашди.

Конституциямизнинг энг халққил, демократик Конституция сифатида жаҳондаги барча илгор ва тараққий топган давлатлар томонидан тан олинди, инсон ҳуқуқлари тўғрисидаги халқаро битим ва бошқа конвенцияларга мувофиқ, деб эътироф этилиши унинг янада халқчиллигидан далолат беради. Унинг 16-моддасида гоёт муҳим қоида мустаҳкамлаб қўйилган. Унда шундай дейилади: "Мазкур Конституциянинг бирорта қоидаси Ўзбекистон Республикаси ҳуқуқ ва манфаатларига зарар етказадиган тарзда талқин этилиши мумкин эмас."

Бирорта ҳам қонун ёки бошқа норматив-ҳуқуқий ҳужжат Конституцияга нормалари ва қоидаларига зид келиши мумкин эмас".

Президентимиз Исло

Каримов таъкидлаганидек, "Ҳар бир давлат жамият қурилишининг тамойилларини, фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликларини, жамият тараққиётининг иқтисодий асослари ва стратегик йўналишларини мустаҳкамлашдан туриб, ҳаққий суверен давлат бўлолмайди".

Конституциямизнинг ўзга мамлакатлар конституцияларидан фаркли томони шундаки, унда инсонпарварлик тамойиллари етакчилик қилади. Бош Қонунимиз асосида қабул қилинётган қонун ҳужжатлари ҳамда амалга оширилатган ислохотлар мазмун-моҳиятида ҳам ушбу тамойил устувор эканлиги яққол кўзга ташланиб туради. Масалан, 2008 йил январидан юртимизда ўлим жазосининг бекор қилиниши ижтимоий-сиёсий аҳамиятга эга муҳим воқеа бўлди. Унинг ўрнига умрбод ёки узоқ муддатли озодликдан маҳрум этиш жазоси жорий этилди. Шу билан бирга, қамоққа олишга санкция бериш ҳуқуқи судларга ўтказилиб, фуқароларнинг ҳуқуқ ва эркинликлари суд қарорисиз

чеклаб қўйилмаслигини таъминловчи ҳуқуқий механизм яратилди. Бу фуқароларнинг конституциявий ҳуқуқ ва эркинликларини тўла таъминлашда муҳим аҳамият касб этмокда.

Асосий Қонунимиздаги инсонпарварлик тамойилига мос суд-ҳуқуқ тизими ислохотларидан яна бири, шубҳасиз, суд амалиётига ярашув институтининг жорий этилишидир. Мазкур янгилик миллий урф-одатларимиз ва умуминсоний қадриятларга мослиги билан ҳам эътиборга молик.

Суд-ҳуқуқ соҳасини ислоҳ қилиш жараёнида суд ишларини соддалаштириш масаласи доимий эътиборда бўлиб келмокда. Шу мақсадда амалдаги Жиноят-процессуал кодекси ва Фуқаролик-процессуал кодексига ўзгариш киритилиб, ишларни апелляция инстанциясида кўриб чиқиш тартиби йўлга қўйилди. Натижада апелляция инстанцияси суд қарорини бекор қилиб, ишни янгидан кўриш учун юбормасдан, янги ҳал қилув қарори қабул қилишдек процессуал ҳуқуққа эга бўлди. Бу

борадаги ишлар Фуқаролик-процессуал кодексига киритилган 20-бобда ҳам ўз ифодасини топган, яъни судья маълум низосиз тоифадаги талаблар бўйича суд буйруғи чиқариш ваколатига эга бўлди.

Президентимиз томонидан тақдим этилган "Мамлакатимизда демократик ислохотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш Концепцияси" суд-ҳуқуқ тизими ислохотларида янги даврни бошлаб берганлигини эътироф этмок лозим. Мазкур Концепция асосида ишлаб чиқилиб, парламент палаталари томонидан қабул қилинган ҳамда Президентимиз томонидан имзоланган "Суд-ҳуқуқ тизимини янада ислоҳ қилиш муносабати билан Ўзбекистон Республикасининг айрим қонун ҳужжатларига ўзгариш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида"ги Қонун бу борада муҳим аҳамият касб этади, албатта. Чунки суд ҳокимияти мустақиллигини мустаҳкамлашга қаратилган ушбу ҳужжат билан "Прокуратура тўғрисида"ги ва "Судлар тўғрисида"ги Қонунлар ҳамда Ўзбекистон Республикасининг Жиноят-процессуал, Фуқаролик-процессуал ва Ҳўжалик-процессуал кодексларига муайян ўзгариш ва қўшимчалар киритилди.

Жумладан, судга қадар иш юритиш босқичида прокурор ва терговчи томонидан қўланиб келинган айбланувчини лавозимдан четлатиш ва шахсни тиббий муассасага жойлаштириш тарзидаги процессуал мажбуриятлар чораларини фақат судья санкцияси асосида амалга ошириш тартиби жорий этилди. Бундай чорани қўллаш учун асос етарли бўлган ҳолларда про-

Рустам ХАЙИТОВ,
Қашқадарё вилоят прокуратураси
бўлим бошлиғи

курор, терговчи процессуал мажбуриятлар чорасини қўллаш тўғрисида илтимоснома қўзғатиш ҳақида қарор чиқаради ва уни прокурор судга юборади. Эътиборлиси, материал келиб тушган пайтдан эътиборан 48 соат ичида илтимоснома жиноят ишлари бўйича туман (шаҳар) суди томонидан яқка тартибда, ёпиқ суд мажлисида кўриб чиқилади. Айбланувчининг тиббий муассасада бўлиш муддатини узайтириш ҳам суд ихтиёрига берилади. Буларнинг барчаси, ўз навбатида, суриштирув ва дастлабки тергов жараёнида суд назоратини кучайтириш ҳамда жиноят процессида "Хабеас корпус" институтини қўллаш амалиётини янада кенгайтириш имконини беради.

Асосий Қонунимиз қабул қилинганидан буён ўтган даврга назар ташлар эканмиз, Президентимиз айтганларидек, аввало, барчамиз бир ҳақиқатни англаб, тушуниб бормоқдамиз: бугун жамиятимизда қандай ютук ва марраларга эришяётган бўлсак, буларнинг пойдеворида Конституциямиз — буюк ҳаёт Комунисмиз турибди.

Мустақиллик йилларида Бош Қонунимиз ҳаётнинг мурраккаб, масъулиятли, айна чоғда шарафли йўлларидан биз билан доимо ёнма-ён, бизга ҳамisha муҳим ҳуқуқий таянч бўлиб келмокда. У нафақат бугунги кунимизнинг, балки эртаимиз, қураётган адолатли фуқаролик жамиятимиз истиқболли белгиллаб берувчи дастуриламал ҳужжат, фарзандларимиз йўлини ёритиб турувчи маёқдир.

Хусусий мулк кафолати

1992 йил 8 декабрда қабул қилинган Ўзбекистон Республикаси Конституцияси ватанимизнинг мустақил тараққиёт йўлини белгилаб беради. Бош Қонунимиз Ўзбекистон учун бозор иқтисодиётига асосланган ҳуқуқий демократик давлат қуришда ҳуқуқий асос бўлди. Ўтган давр ичида эришилган ютуқлар, албатта, юртимизда амалга оширилган ислохотларнинг натижасидир.

Конституциямиз халқаро ҳуқуқ андозаларига тўла жавоб бериши билан ажралиб туради. Унда хусусий мулк ҳуқуқининг кафолатлини, бошқа мулк шакллари каби тан олиниб, давлат томонидан ҳимоя этилиши жамиятнинг иқтисодий негизини ташкил этишдаги муҳим қадам бўлди. Ушбу конституциявий қоида мулкдорлар синфини шакллантиришда, кичик ва ўрта бизнесни ривожлантиришда ҳуқуқий асос бўлиб хизмат қилмокда. Унинг негизига Фуқаролик, Ер, Солиқ ва Божхона кодекслари, "Давлат тасарруфидан чиқариш ва хусусийлаштириш тўғрисида"ги, "Чет эл инвестициялари тўғрисида"ги, "Хусусий корхона тўғрисида"ги, "Тадбиркорлик фаолияти эркинлигининг кафолатлари тўғрисида"ги, "Истеъмолчиларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш тўғрисида"ги, "Хусусий мулкни ҳимоя қилиш ва мулкдорлар ҳуқуқларининг кафолатлари тўғрисида"ги Қонунлар қабул қилинди. Биринчи ўн йиллик даврида тадбиркорлики ривожлантириш учун ҳуқуқий асос яратилган бўлса, кейинги даврларда аниқланган камчиликларни бартараф қилиш мақсадида қонунларга қўшимча ва ўзгаришлар киритилиб,

янги таҳрирдаги қонунлар қабул қилинмокда.

Ҳар ким мулкдор бўлиши мумкинлигини инобатга олган ҳолда, мулк ҳуқуқининг вужудга келиши асослари қуйдагилардан иборат: меҳнат фаолияти; мол-мулкдан фойдаланиш соҳасидаги тадбиркорлик ва бошқа ҳўжалик фаолияти, шу жумладан, мол-мулкни яратиш, кўпайтириш, битимлар асосида қўлга киритиш; давлат мол-мулкни хусусийлаштириш; мерос қилиб олиш; эгалик қилиш ҳуқуқини вужудга келтирувчи муддат; қонун ҳужжатларига зид бўлмаган бошқа асослар (ФКнинг 182-моддаси). Мулк ҳуқуқи қуйдаги уч элементдан — эгалик қилиш ҳуқуқи, фойдаланиш ҳуқуқи ва тасарруф этиш ҳуқуқидан иборат бўлиб, мулкдор ихтиёридаги мулкдан хоҳлаган тарзда фойдаланиши ёхуд тасарруф этиши мумкин. Бироқ, мулкдан фойдаланиш пайтида экологик муҳитга зарар етказмаслик, фуқаролар, юридик шахслар ҳуқуқлари ҳамда қонун билан қўриқланадиган манфаатларини бузмаслик шарт.

Мулкдор қонуний тарзда қўлга киритган мулкни ҳимоя қилиш механизми ҳам яратилган. У судга мурожаат этиб, мулкка нисбатан эгалик

Наргиза ЭГАМБЕРДИЕВА,
ТДЮУ Ҳуқуқий тадқиқотлар маркази
етакчи илмий ходими

ҳуқуқини тиклашни ёхуд қўрилган зарарни қоплашни талаб қилиши мумкин.

Мулкдор фақат қонунда кўзда тутилган ҳолларда ва тартибдагина мулкдан маҳрум этилиши мумкин (Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 53-моддаси).

Хусусий мулк объекти қаторига қуйдагиларни киритиш мумкин: уй-жойлар, ҳайвон-паррандалар, уй-рўзгор буюмлари, турли фаолият соҳасидаги корхоналар, мулккий комплекслар, транспорт ва ишлаб чиқариш воситалари, қимматли қоғозлар, интеллектуал фаолият натижалари, истеъмол қилишга мўлжалланган мол-мулклар ва бошқалар.

Мулк ҳуқуқининг бекор бўлиш усуллари ҳам хилма-хил. Бу усулларни қуйдагича туркумлаштириш мумкин:

- 1) мулкдорнинг ўз эрки-иродаси бўйича мулк ҳуқуқининг бекор бўлиши (масалан, мол-мулкни сотиш, ҳаёт қилиш ва ш.к.)
- 2) мол-мулкни тугатиш ва ҳисобдан чиқариш (йўқ қилиб ташлаш) ёки нобуд бўлиши натижасида мулк ҳуқуқининг бекор бўлиши (ФКнинг 198-моддаси)
- 3) мулкдорнинг эрки, иродасидан ташқари мол-мулкнинг олиб қўйилиши орқали мулк ҳуқуқининг бекор

бўлиши. Мол-мулкни мулкдордан олиб қўйишга қонунларда назарда тутилган ҳолларда ва тартибда мулкдорнинг мажбуриятлари бўйича ундирув ана шу мол-мулкка қаратилган тақдирда, шунингдек, национализация қилиш, реквизиция ва мусодара қилиш тартибиде йўл қўйилади (ФКнинг 199-моддаси).

Ашёрларга нисбатан эгалик ҳуқуқи баъзи ҳолларда мулк эгасининг эркидан ташқари ҳам бекор бўлиши мумкин. Масалан, ашёрлар табиий офатлар, ёнгин, сув тошқини, зилзила натижасида тасодифан нобуд бўлишида мулк ҳуқуқи мулк эгасининг эркига боғлиқ бўлмаган ҳолда бекор бўлади. Баъзи ҳолларда, қонунчи, қарзни қоплаш учун ижро варақаси бўйича ҳақ ундирилишида ёки мол-мулкнинг мусодара қилинишида эгалик ҳуқуқи мулк эгасининг эркига боғлиқ бўлмаган ҳолда бекор бўлиши мумкин.

Хусусий мулкнинг бошқа мулк шакллари қаторидан жой олиши ва унга кенг имкониятлар яратиб берилиши фуқароларнинг мулкка нисбатан муносабатлари ўзгаришига сабаб бўлди. Давлат мулкни хусусийлаштириш натижасида янги мулкдорлар қатлами шаклланди. Бироқ, бойлик кетидан қувиб, ўзга шахсларнинг манфаатларига путур етказиш, қонундан четга чиқиш каби ҳолатлар жавобгарлики келтириб чиқаришини ҳам унутмаслигимиз лозим. Шундагина мол-мулкмиз тўлиқ давлат ҳимоясида бўлади. Мулк ҳуқуқини амалга ошириш шартлари ҳаммаимизга ва ҳар биримизнинг манфаатларимизга хизмат қилади. Берилган имкониятлардан тўлиқ фойдаланиш эса ҳар биримизнинг ўз қўлимиздадир.

Текширишлар камчиликларни фош этди

Истиқлолнинг дастлабки йилларидан бошлаб юртимизда «соғлом она — соғлом бола» масаласи давлат сиёсатининг устувор йўналишига айланган. Шу асосда кенг кўламли умумий миллий дастурлар доирасида улкан ишлар амалга оширилди. Зеро, Президентимиз таъкидлаганидек, олимизда турган энг эзгу мақсадларимиз мамлакатимизнинг буюк келажаги ҳам, эртанги кунимиз эркин ва фаровон ҳаётимиз ҳам — буларнинг барча-барчаси янги авлод, униб-ўсиб келаётган фарзандларимиз қандай инсонлар бўлиб вояга етишига боғлиқдир.

Айтиш жоизки, республикамизда болалар ҳуқуқлари ва қонуний манфаатларини таъминлашнинг мустақам асоси яратилган. Жумладан, соҳага оид бир қанча халқаро конвенциялар ратификация қилинган, ўндан ортик қонун қабул қилинган. Мамлакатимизда БМТнинг Бола ҳуқуқлари тўғрисидаги халқаро конвенцияси талаблари, шунингдек, Ўзбекистон Республикасининг "Бола ҳуқуқларининг кафолатлари тўғрисида"ги Қонунида назарда тутилган мақсад ва вазифалар ҳаётга изчил татбиқ этилмоқда. Бу соҳадаги халқаро стандартларни миллий қонунийликка жорий қилиш ва қонунийликни такомиллаштириш борасидаги ишлар давом эттириляпти.

Қайд этиш жоизки, мамлакатимизда турли номлар билан аталган йилларда кенг қамровли тадбирлар амалга оширилмоқда. Ижтимоий йўналтирилган давлат сиёсатининг мантикий давоми ҳисобланган 2014 йил — "Соғлом бола йили"да ҳам бу борадаги ишлар

ни янги босқичга кўтариш мақсадида жуда катта куч ва маблаг сарфланяпти.

Туман прокуратураси томонидан ўтказилган текшириш айнан шу йўналишни қамраб олди. Шунингдек, Ўзбекистон Республикасининг Оила кодекси, "Бола ҳуқуқларининг кафолатлари тўғрисида"ги Қонуни, "Соғлом бола йили" Давлат дастури, "Ўзбекистон Хотин-қизлар қўмитаси фаолиятини қўллаб-қувватлаш борасидаги қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида"ги Фармон, Вазирлар Маҳкамасининг "Никоҳланувчи шахсларни тиббий кўриқдан ўтказиш тўғрисида"ги Қарори ижросига ҳам эътибор қаратилди.

Туманда никоҳланувчи шахсларни тиббий кўриқдан ўтказиш тиббийёт бirlашмасига қарашли кўп тармоқли марказий поликлиника зиммасига юклатилган. Бирок, силга қарши курашиш диспансерида никоҳланувчи шахсларни тиббий кўриқдан ўтказиш хонаси ташкил этилмаган. Хоналар шахсий гигиена талабларига жавоб бермайди тоза

ичимлик суви билан таъминланмаган.

Таажжубки, психиатр Г.Қорабоева ҳарбий хизматчиларни тиббий кўриқдан ўтказиш учун вақтинча юборилган вақтда ўриндош сифатида нарколог Н.Аралов никоҳланувчиларни тиббий кўриқдан ўтказган. Ваҳоланки, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг "Никоҳланувчи шахсларни тиббий кўриқдан ўтказиш тўғрисида"ги Қарорининг 2-бўлим 13-бандида туман психиатр врачлари бўлмаган тақдирда, келин-куёвларни тиббий кўриқдан ўтказиш туманлараро ёки вилоят психоневрология диспансерининг психиатр врачлари томонидан амалга оширилиши алоҳида белгилаб қўйилган. Ушбу қайдларга на мутахассислар, на мутасадди раҳбарлар эътибор қаратилган.

Туман ФХДё томонидан жорий йилнинг етти ойи мобайнида 645 та никоҳ қайд этилган бўлиб, 1134 нафар никоҳланувчи тиббий кўриқдан ўтган, 18 нафари эса ўтмаган. Хўш, бу ҳолатни қандай изоҳлаш мумкин? Оила кела-

жагига эътиборсизликим, шу оилада дунёга келадиган фарзандлар тақдирини ёки жамият келажагигами?

Текширишларда шунингдек, болалар касалликларини эрта аниқлаш, профилактика қилиш ва даволаш ишлари ҳам ҳаминқадар олиб борилаётгани аён бўлди. Яъни мазкур масалаларга масъул ҳисобланмиш А.Нишонов ўз вазифасини лозим даражада бажармаганлиги кўриниб қолди. Масалан, ҳар бир муассасада болалар тиббий кўриги учун алоҳида журнал юритилмаган ва болалар рўйхатга олинмаган. Бундан ташқари, касалликларини эрта аниқлаш мақсадида ўтказиладиган чуқурлаштирилган тиббий кўриқларнинг йилда бир марта яшаш жойидаги поликлиникаларнинг тор соҳа мутахассислари томонидан ўтказилиши белгиланган. Аммо тумандаги 14-, 24-умумтаълим мактаблари ва 32-мактабча таълим муассасасида ўтказилган тиббий кўриқка невропатолог, окулист, эндокринолог ва логопед шифокорлар жалб этилмаган.

Янгиқўрғон Ижтимоий иқтисодиёт ва агросаноат касб-ҳунар коллежиде ўтказилган тиббий кўриқда 613 нафар ўқувчининг 31 нафарида турли касалликлар аниқланган. Бирок тўрт нафари эндокринолог, психиатр ва хирург каби мутахассислар кўригидан ўтмаганлиги маълум бўлди.

Бекобод ҚВПнинг эмлаш

Баҳодир МИРЗАЕВ,
Янгиқўрғон туман прокурори
ёрдамчиси

хонасида вакциналарни сақлаш учун музлаткич мавжуд эмас. Биринчи ёрдам учун дори-дармонлар билан ҳам етарли таъминланмаган. Дориларнинг қирим-қиқим журналлари рақамланмаган.

Сил, тери-таносил, хавфли ўсмаларга қарши кураш бўйича болалар, ўсмирлар, туғиш ёшидаги аёллар ўрта-сида тиббий текширишларнинг ташкил этилиши ўрганилганда эса, Нанай ҚВПда яшовчи, сил касаллиги билан рўйхатга олинган уч нафар бемор 2013-2014 йилларда тиббий кўриқдан ўтказилмагани аён бўлди.

Туманда қизларни эрта турмушга бериш ҳолатларининг олдини олиш мақсадида мутасаддилар томонидан ота-оналар, дин уламолари, хотин-қизлар ва маҳалла фаолларининг масъулиятини ошириш бўйича тарғибот-ташвиқот олиб боришмоқда.

Ўтказилган текширишлар якуни бўйича 2 та тақдирнома киритилди, 5 нафар шахсга нисбатан интизомий ва 3 нафарига маъмурий жавобгарликка оид иш қўзғатилди.

Бундан мурдда, келгусида шу каби камчиликларга йўл қўймаслиқдир. Зеро, болалар, халқимиз соғлиги учун қайғуриш келажақ учун қайғуриш демокдир.

Муносабат

Инсон шаъни топталмайди

Фахриддин ЖАМОНОВ,

Тошкент шаҳар прокуратураси бўлим прокурори

Бугун инсоният шиддатли бир даврда, одамзод ақли ва тафаккур кучи тобора улкан чўққиларни забт этаётган замонда яшамоқда. Лекин, шу билан бирга, халқаро миқёсда баъзи ижтимоий муаммолар ҳам ву-жудга келдики, улар жаҳон ақлини хавотирга солмоқда. Ҳозирги кунда глобал тус олаётган одам савдоси шундай муаммолардан биридир.

Одамлардан турли мақсадларда фойдаланиш, мажбурий меҳнат, болаларни эксплуатация қилиш, "уй қуллиги", сохта оналикдан фойдаланиш, тиланчиликка мажбурлаш, одамлардан уларнинг иродаларига қарши турли қуролли кучларда, можароларда фойдаланиш — буларнинг барчаси биргина жиноятнинг турли кўринишларидир. Ҳар йили минглаб эркак, аёл ва болалар турли давлатлар чегараларини босиб ўтиб, бевоисита ёки билвоисита қилинадиган зўрлик ёки унинг таҳдиди остида савдо ва эксплуатациянинг объекти бўлиб қолмоқда.

Уюшган жиноятчилик, хусусан, халқаро терроризм, наркотики, қурол-аслаҳаларни қонуний сойтиш билан боғлиқ ўта оғир жиноятлар қаторида одам савдосининг ҳар қандай кўринишларига қарши курашиш муаммоси нафақат халқаро ҳуқуқ, балки миллий ҳуқуқ тизими учун ҳам долзарб аҳамият касб этмоқда.

Одамлардан турли мақсадлар томонидан алдов усули кенг қўлланилади. Жумладан, самарқандлик Шамсиддин анча йиллардан бери Қозғистонга бориб ишлар, оиласининг эҳтиёжи учун пул толарди. Йиллар давомида у ердан анча-мунча таниш орттирди. Айниқса, Қ.Молдашев билан анча яқин бўлиб олди. Шароитга мослашиб олган, Шамсиддин қишлоқдошларини ҳам олиб келишни, агар режаси амалга ошса, улар ҳисобидан катта маблаг ишлаб олишни ният қилди. Ортига қайтиб, дастлаб ҳамқишлоғи Рустамга учради.

Анча йиллардан буён Қозғистонга бориб келаётгани, топиш-тутиши яхши бўлиб, бу сафар Жиззаҳдан иш топгани-ю, уни ҳам ўзи билан олиб кетиш ниятида эканини билдирган эди, ўзга юртларга бориб ишлаб келишга унчалик ҳам ҳуши, Рустам иш Жиззаҳ вилоятида эканигини эшитиб, унинг тақлифига кўнди. Шундан сўнг Шамсиддин Эсон Амиров, Улуғбек Маманов ва Мамарасул Сафаровларни ҳам ўз қармоғига олинтирди. Белгилан-

ган кун келиб, йўловчи машинада айтилган жойга жўнашди. Манзилга етиб келгач, Шамсиддин "Курилишнинг ҳужайинига кўрсатиб чиқаман", дея паспортларини йиғиб олди. Кейин уларни Қозғистонга туташган чегара ҳудудига олиб борди. Норози бўлаётганларни "Курилиш ишлари Қозғистоннинг Жетиёсойида экан. Бошлқ ишларни шу ердан туриб бошқарар экан", деб тинчлатириди. Ҳуллас, уларни Қ.Молдашевнинг ёнига — Чимкент шаҳри ҳудудига жойлашган "Қайтмас-2" посёлкасига олиб борди. Йигитлар олти хонали уй қурилишини бошлаб юборишди.

Ишчиларнинг ойлик маошларини ўзи олаётган Шамсиддин яна қўшимча ишчилар кидира бошлади. У бу сафар ҳамқишлоқлари Руслан Окбутаев, Сирожиддин Мардиев, Мурдумон Бурхонов, Илҳом Сафаров, Озоджон ва Фариджон Элмуродовларни ўзи билан олиб кетди. Манзилга етишгач эса, "вақтинчалик рўйхатдан ўтказиб бериш" баҳонаси билан уларнинг паспортларини олиб қўйди. Аммо ваъда қилинган иш ҳақи ва қулай яшаш шароитидан дарак бўлмади. Ишчилар зўравонлик остида оғир меҳнатга жалб этилишди. Бир неча ойдан сўнг бир амаллаб орта қайтганлар ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларга бу ҳақда хабар беришди. Иш судда қўрилиб, Шамсиддиннинг қирқдорларни маълум бўлди ва қилмишига яраша ҳазога тортилди.

Инсоннинг шаъни ва қадр-қиммати ҳурмат ва эъзозга лойиқ. Инсоний қадриятларни топташга уринган ҳар қандай шахсга эса жавобгарлик муқаррардир.

Ўзбекистон Республикаси Конституцияси қабул қилинган кун — 8 декабрь ҳар йили мамлакатимизда қутлуғ байрам сифатида кўтаринки кайфиятда нишонланади.

Эътибор ва ғамхўрлик

Дилмурод САЙДУЛОВ,

Самарқанд вилоят прокурори ёрдамчиси

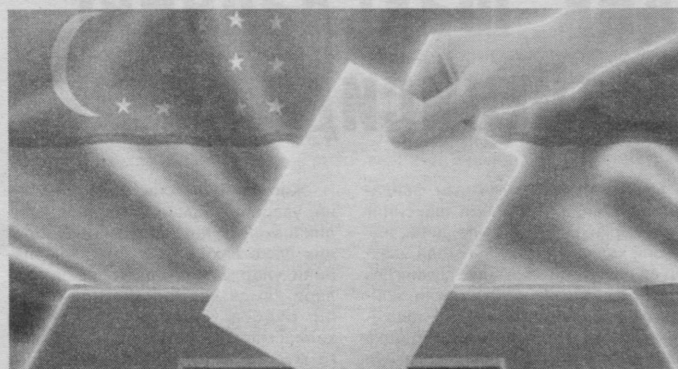
Таъкидлаш жоизки, Асосий Қонунимизнинг ҳар бир бандида асрлар давомида шаклланган миллий тафаккур, муқаддас қадриятларимиз ўз аксини топган. Миллатимизнинг қон-қонига сингиб кетган одамийлик, бағрикенглик, олижаноблик каби улғу фазилатлар каби умуминсоний қадриятлар унинг ҳар бир сатрига сингирилгандир.

8 декабрь куни Самарқанд вилоят ҳокимлиги ҳузуридаги вояга етмаганлар ишлари бўйича комиссия, вилоят прокуратураси ҳамда бошқа мутасадди идоралар томонидан вилоятдаги 6,9,10-сонли меҳрибонлик уйлари ва махсус мактаб-интернатларда байрам тадбирлари ўтказилди. Жумладан, шаҳардаги 10-сонли меҳрибонлик уйининг тарбияланувчилари учун ташкил-лаштирилган байрам тадбирида вилоят прокурори Баҳодир Дехқонов иштирок этиб, тарбияланувчиларни байрам билан табриклади ҳамда уларга вилоят прокуратураси номидан турли эсдалик ва қимматбаҳо совғалар топширди. Шунингдек, бундай байрам тадбирлари 6- ва 9-сонли меҳрибонлик уйларида ҳам бўлиб ўтди.

Шу кун бундай тадбирлар туман ва шаҳар ҳокимликлари ҳузуридаги вояга етмаганлар ишлари бўйича комиссиялар вакиллари ва прокуратура ходимлари томонидан вилоятнинг турли ҳудудларида жойлашган махсус мактаб-интернатларида ҳам ташкил этилди.

Тадбирларда тарбияланувчиларга байрам дас-турхонлари ташкил қилиниб, уларга турли совғалар топширилди ҳамда концерт дастурлари намойиш этилди.

Муҳим сиёсий жараён



Ўзбекистон Республикаси мустақилликка эришганидан сўнг жамият ҳаёти тубдан ислоҳ қилинди. Давлат ҳокимияти органларини шакллантириш тартиби ҳам демократик тамойиллар асосида такомиллаштирилди. Демократик давлатнинг асосий белгиларидан бири — эркин ва адолатли сайлов тизимининг жорий қилиниши эса фуқароларнинг бурч масъулиятини англашига яна бир имконият берди.

Айтиш жоизки, кўппартиявийлик тамойили сиёсий партиялар институтини такомиллаштириб, фуқароларнинг ижтимоий, сиёсий жараёнлардаги фаоллигини оширишга хизмат қилди. Миллий сайлов тизимини янада демократлаштириш мақсадида сайлов қончилигига киритилган ўзгаришлар бўлажак сайлов жараёни демократик принциплар асосида ўтказилишида муҳим ҳуқуқий асос вази-фасини ўтамоқда.

Эркин сайловларни амалга ошириш эса унда иштирок этувчи асосий субъектлар — фуқаролар, сиёсий партиялар ва уларнинг депутатликка номзодлари, кузатувчиси, ваколатли ва ишончли вакиллари, сайлов комиссиялари, оммавий ахборот воситаларининг қончилиқда белгилаб қўйилган ҳуқуқ ва ваколатлардан самарали фойдаланишига боғлиқ. Ўзбекистонда сайлов қончилигининг миллий таҳриба ва халқаро сайлов стандартлари асосида такомиллаштириб борилаётганлиги ҳам айти сайловларга тайёргарлик даврида

сиёсий партиялар ҳамда ҳокимият вакиллик органларининг масъулиятини бир қадар оширди.

Жорий йилнинг 16 апрель кунги "Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг айрим моддаларига ўзгариш ва қўшимчалар киритиш тўғрисида" (32, 78, 93, 98, 103 ва 117-моддаларига) ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни билан киритилган ўзгаришлар ва қўшимчалар мамлакатимизда сайлов эркинлиги ҳуқуқи принципнинг тўла жорий этилишига ва сайлов тизимининг янада демократлашуви-га хизмат қилади.

Мамлакатимиз Президенти 2010 йил 12 ноябрда Олий Мажлис палаталарининг қўшма мажлисидаги "Мамлакатимизда демократик ислохотларни янада чуқурлаштириш ва фуқаролик жамиятини ривожлантириш Концепцияси" мавзусидаги маърузасида сайлов қончилигини такомиллаштириш борасидаги таклифларни илгари сурган эди. Шу муносабат билан "Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисида сайлов тўғрисида" ги Қонуннинг 27-моддаси ҳамда "Халқ депу-

Аслиддин УМУРОВ,
Бухоро вилоят прокурорининг
катта ёрдамчиси

тлатари вилоят, туман ва шаҳар Кенгашларига сайлов тўғрисида" ги Қонуннинг 25-моддасига ўзгариш ва қўшимчалар киритилди. Бу ўз навбатида партиялараро рақобатнинг кучайиши, сайловолди ташвиқотининг шакл ва усуллари кенгайиб бораётгани билан изоҳланади. Айтиш жоизки, сайлов қончилигини эркинлаштириш жараёнининг мантиқий давоми сифатида жаҳон амалиётида биринчи марта Ўзбекистон Республикаси Марказий сайлов комиссиясига бошқа ҳокимият органларининг ҳеч қандай аралашувисиз сайловларга тайёргарлик кўриш ва уларни ўтказишни таъминлайдиган конституциявий орган мақомининг берилиши ҳам демократиянинг яққол кўринишини ифодалайди.

Миллий қончилигимизга киритилаётган ўзгаришлар қончилиқ ва ижро ҳокимияти фаолиятига янада ошкоралик руҳини бериб, сиёсий партиялар фаоллигини ошириш, партиялараро рақобатни кучайтиришда соғлом маънавий муҳит яратмоқда.

Юртбошимиз таъкидлаганидек: "Сиёсий соҳани эркинлаштириш борасида: авваламбор, аҳолининг сиёсий фаоллигини кучайтириш, жамиятда манфаатлар ва қарама-қарши қучлар ўртасида мувозанатни таъминлайдиган қучли механизмларни шакллантириш зарур".

Ушбу ўта муҳим сиёсий жараёндан сиёсий партиялар ва депутатликка номзодлар, сайлов кампанияси иштирокчилари амалдаги қонунларга оғимай аниқ рўйа этишлари шарт. Қолаверса, халқ ишонч билдириб сайлаган депутат қайси партия вакили бўлмасин, у аввало, умумманфаат йўлида чинакам фидойи, сиёсий билимдон, ўзқон кўзлаб иш тутадиган, халқ турмуш фаровонлиги, мамлакат ободлиги йўлида фидокор инсон бўлмоғи лозим.

Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлиси Қонунчилик палатаси, шунингдек, халқ депутатлари вилоят, туман ва шаҳар Кенгашларига сайлов бўлиб ўтади.

Яқдиллик билан

Муҳаммадхон МАҲМУДОВ,
меҳнат фахрийси

Унда мамлакатимизда фаолият кўрсатаётган барча сиёсий партиялар — тадбиркорлар ва ишбилармонлар ҳаракати — Ўзбекистон Либерал-демократик партияси, Ўзбекистон "Миллий тикланиш" демократик партияси, Ўзбекистон Халқ демократик партияси, Ўзбекистон "Адолат" социал-демократик партияси ҳамда Ўзбекистон экологик ҳаракати вакиллари иштирок этадилар.

2014 йилнинг 15 сентябридан сайловолди тайёргарлик ишлари бошлаб юборилган эди. Биз ҳам маҳаллаамиз аҳолисига, фахрийларга, ёшларга очик ва эркин сайловлар ҳуқуқий демократик давлат ва қучли фуқаролик жамиятининг муҳим таркибий қисми бўлиб, халқнинг ўз хоҳиш-иродасини билдириши фуқароларнинг давлат ва жамият ишларини бошқаришдаги иштирокини асосий шакли эканини таъкидла-ляймиз. Тушунтириш ишларида маҳалла-мизнинг барча фаоллари иштирок эти-шяпти.

Биз келажагимиз эгалари бўлган ёшлар тарбиясига алоҳида эътибор бера-ляймиз. Бу муҳим ишда маҳаллаамиз фахрийлари, жумладан, иккинчи жаҳон уруши қатнашчиси, меҳнат фахрийси Абдусамат дот Гуломов, уруш ортида меҳнат қилган Буважон ота Мухтожов, фахрий аёлларимиз Мунаввархон ая Ганиева ҳамда Нина Васильевна Рязановалар фаол иштирок этишяпти.

Ёшларимиз орасида биринчи марта сайловда иштирок этадиганлар ҳам кўпчилики ташкил этади. Биз сайлов кунини улар учун бир умр эслаб юрила-диган қувончли кун бўлиб қолишига ҳаракат қиламиз.

2014 йил — "Соғлом бола йили"

Бола тушунчасининг ҳуқуқий таърифи

Мамлакатимиз Конституцияси қабул қилинганлигининг 21 йиллигига бағишлан-ган тантанали маросимда Юртбошимиз томонидан 2014 йилга "Соғлом бола йили" деб ном берилиши мамлакатимизда ёшлар масаласига давлат сиёсати дара-жасида эътибор қаратилганлигини яна бир бор тасдиқлади. Мазкур тантанали маросимда Президентимиз мустақиллиқни қўлга киритган дастлабки йиллардан бошлаб юртимизда "Соғлом она — соғлом бола" масаласи устувор йўналишлар-дан бири бўлгани, ўтган йиллар давомида бу йўналишда халқаро миқёсда эъти-роф этилган улкан ишлар амалга оширилганини таъкидлади.

Дарҳақиқат, шу ўринда қайд этиш лозимки, юртимизда қабул қилинган бола ман-фаатларини таъминлашга қаратилган қонун ҳужжатларининг мазмун-моҳи-яти уларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилишга, қамол шахс сифатида қамол топишга йўналтирилганига амин бўламиз.

Бош Қонунимизнинг 39-, 41-, 45-, 64-, 65-моддаларида болаларни ижтимоий муҳофаза қилишнинг устувор ҳуқуқий асослари белгилаб берил-ган бўлиб, жумладан, 65-моддада оналик ва болалик давлат муҳофаза-сида эканлиги кўрсатиб ўтилган. Шу-нингдек, амалдаги Ўзбекистон Рес-публикасининг Оила, Фуқаролик, Фу-қаролик-процессуал, Меҳнат, Уй-жой, Жиноят, Жиноят-процессуал, Жиноят-ижроия ва Маъмурий жавоб-гарлик тўғрисидаги кодексларида бола ҳуқуқлари ва манфаатлари ҳимоясига қаратилган юздан ортқ меъёрлар мавжуд. Жумладан, 1997

йил 1 мартдан қучга кирган Фуқаро-лик кодексиди болаларда муомала ла-ёқатининг пайдо бўлиши, уларнинг мулкӣ ва номулқӣ ҳуқуқлари бел-гилаб берилган бўлса, Меҳнат кодек-сида 18 ёшга етмаган шахсларнинг меҳнатга оид ҳуқуқлари, ишга қабул қилишда бериладиган қафолат ва им-тиёзлар мустаҳкамлаб қўйилган.

Ҳуқуқӣ ҳужжатларда кўп учрайди-ган болалар, вояга етмаганлар, ўсмир-лар ва ёшларга аслида қимлар қира-ди, деган савол жуда кўпчилиқни қизиқтиради.

2008 йил 7 январда қабул қилинган "Бола ҳуқуқларининг қафолатлари тўғрисида" ги Ўзбекистон Республика-си Қонунининг 3-моддасига кўра, 18 ёшга тўлгунга қадар бўлган шахслар бола, деб аталади.

Вояга етмаган — 18 ёшга тўлмаган шахс ҳисобланиб, мазкур қонда 2009 йил 29 сентябрда қабул қилинган "Вояга етмаганлар ўртасида назорат-сизлик ва ҳуқуқбузарликларнинг про-

филактикаси тўғрисида" ги Ўзбеки-стон Республикаси Қонунининг 3-мод-дасида кўрсатиб ўтилган.

"Ёшларга оид давлат сиёсатининг асослари тўғрисида" ги Ўзбекистон Республикаси Қонунининг 4-моддаси-да 14 ёшдан 30 ёшгача бўлган шах-солар ёшлар сифатида эътироф этили-ши қайд этилган.

Таъкидлаш лозимки, соҳага оид ҳуқуқӣ ҳужжатларда вояга етмаганлар ва болалар тушунчалари ёнма-ён ва бир хил мазмунда қўлланилади. Маз-кур атамаларнинг қўлланишига доир таҳлиллар шуни кўрсатадики, ҳуқуқӣ ва сиёсий адабиётларда, маҳаллий давлат ҳокимияти ҳамда ҳуқуқни му-ҳофаза қилувчи идораларнинг соҳага оид ички ҳужжатларида вояга етмаган-лар тушунчаси, илмий-оммабоп рисо-лаларда болалар тушунчаси кўпроқ қўлланилади.

Миллий қончилигимизда ўз акси-ни топган мазкур меъёрлар бола ҳуқуқларига доир халқаро ҳуқуқӣ ҳуж-жатларга тўла мос ва ҳамохандир. Жум-ладан, Бирлашган Миллатлар Ташки-лоти (БМТ) Бош Ассамблеясининг 1989 йил 20 ноябрдаги қарори билан қабул қилинган "Бола ҳуқуқлари тўғрисида"- ги Конвенцияга Ўзбекистон Республи-каси 1992 йил 9 декабрда қўшилган. Ушбу Конвенциянинг 1-моддасида "18 ёшга тўлмаган ҳар бир инсон зоти, эр-тароқ вояга етмаган бўлса бола ҳисоб-

Отабек АЗИМОВ,

Бюджетдан ташқари Пенсия жамғармаси
Олтиариқ туман бўлими ҳуқуқшуноси

ланади", деб белгилаб қўйилган.

Шунингдек, Ўзбекистон Республи-каси бола ҳуқуқлари ҳимоясига қара-тилган 9 та халқаро ҳужжатга ҳам қўшил-ган. Улар жумласига "Бола ҳуқуқлари тўғрисидаги конвенцияга доир, бола-лар савдоси, болалар фоҳишабозлиги ва болалар порнографиясига тааллуқ-ли факультатив протокол", "Бола ҳуқуқлари тўғрисидаги конвенцияга доир, болаларнинг қуролли можаро-ларда иштирокига тааллуқли факульт-атив протокол", Халқаро Меҳнат Таш-килоти (ХМТ)нинг "Ишга қабул қилиш учун энг кичик ёш тўғрисида" ги, "Бо-лалар меҳнатининг оғир шакллари тўғрисида" ги Конвенциялари ҳамда БМТнинг болалар ўртасида жиноятчи-ликнинг олдини олиш, болаларга нисба-тан одил судлов юритишга доир қоидалари қиради.

Республикаимиз мазкур ҳужжатлар-нинг ижросини изчил таъминлаб бор-моқда. Бир сўз билан айтганда, мам-лакатимизда бола ҳуқуқларининг ҳимоясига қаратилган миллий ҳуқуқӣ ҳужжатлар тизими мавжуд бўлиб, улар халқаро ҳужжатларга тўла мос ҳамда улар амалиётга тўлиқ татбиқ этилмоқ-да.

Ўзбекистон Республикасининг Қонуни

Жисмоний ва юридик шахсларнинг мурожаатлари тўғрисида

[Давом. Бошланиши 1-бетда]

6-модда. Муурожаатларга қўйиладиган талаблар

Жисмоний шахснинг муурожаатида жисмоний шахснинг фамилияси (исми, отасининг исми), унинг яшаш жойи тўғрисидаги маълумотлар кўрсатилган ва муурожаатнинг моҳияти баён этилган бўлиши керак.

Юридик шахснинг муурожаатида юридик шахснинг тўлиқ номи, унинг жойлашган ери (почта манзили) тўғрисидаги маълумотлар кўрсатилган ва муурожаатнинг моҳияти баён этилган бўлиши керак.

Муурожаатлар давлат тилида ва бошқа тилларда берилиши мумкин.

Ёзма муурожаат муурожаат этувчи жисмоний шахснинг имзоси ёки муурожаат этувчи юридик шахс раҳбарининг ёхуд ваколатли шахсининг имзоси билан тасдиқланган бўлиши лозим. Жисмоний шахснинг ёзма муурожаатини муурожаат этувчининг имзоси билан тасдиқлаш имкони бўлмаган тақдирда, бу муурожаат уни ёзиб берган шахснинг имзоси билан тасдиқланиб, унинг фамилияси (исми, отасининг исми) ҳам қўшимча равишда ёзиб қўйилиши керак.

Электрон муурожаат электрон рақамли имзо билан тасдиқланган ва электрон ҳужжатнинг уни идентификация қилиш имкониятини берадиган бошқа реквизитларига эга бўлган электрон ҳужжат шаклида бўлиши керак. Электрон муурожаат қонунда белгиланган талабларга мувофиқ бўлиши керак.

Жисмоний шахснинг фамилияси (исми, отасининг исми), унинг яшаш жойи тўғрисидаги маълумотлар ёки юридик шахснинг тўлиқ номи, унинг жойлашган ери (почта манзили) тўғрисидаги маълумотлар кўрсатилмаган ёхуд улар ҳақида ёлгон маълумотлар кўрсатилган, шунингдек имзо (электрон рақамли имзо) билан тасдиқланмаган муурожаатлар аноним муурожаатлар деб ҳисобланади.

Муурожаат этувчи жисмоний ва юридик шахсларнинг вакиллари орқали берилган муурожаатларга уларнинг ваколатларини тасдиқловчи ҳужжатлар илова қилинади.

7-модда. Муурожаатлар ва оммавий ахборот воситалари

Давлат органларига оммавий ахборот воситалари тахрирларидан келиб тушган муурожаатлар ушбу Қонунда назарда тутилган тартибда ва муддатларда кўриб чиқиладди.

Оммавий ахборот воситаларига йўлланган муурожаатлардан оммавий ахборот воситалари тўғрисидаги қонун ҳужжатларига мувофиқ жамоатчилик фикрини ўрганиш ва акс эттириш учун фойдаланилиши мумкин.

8-модда. Жисмоний шахсларни ва юридик шахсларнинг вакиллари қабул қилиш

Давлат органларида жисмоний шахсларни ва юридик шахсларнинг вакиллари қабул қилиш ташкил этилади. Жисмоний шахсларни ва юридик шахсларнинг вакиллари қабул қилиш давлат органининг раҳбари ёхуд бошқа ваколатли шахс томони-

дан амалга оширилади. Бунинг учун давлат органларида махсус таркибий бўлинмалар ташкил этилиши мумкин, қабул учун масъул бўлган мансабдор шахслар белгиланади.

Жисмоний шахсларни ва юридик шахсларнинг вакиллари қабул қилиш белгиланган кун ва соатларда, қабул қилиш жадвалларига мувофиқ ўтказилади.

Қабул қилиш жадваллари ва уни ўтказиш вақти, жойи ҳамда қабулга олдидан ёзилиш тўғрисидаги ахборот, шунингдек қабул қилиш тартиби давлат органларининг расмий веб-сайтларида эълон қилиш, шунингдек уларнинг маъмурий биносида ҳамма кириши мумкин бўлган жойлардаги стендларга ёки бошқа техник воситаларга жойлаштириш орқали манфаатдор шахслар эътиборига етказилади.

Жисмоний шахс озғак муурожаат этаётганда ўз шахсини тасдиқловчи ҳужжатни, юридик шахснинг вакили эса ўз ваколатларини тасдиқлайдиган ҳужжатни, шунингдек ўз шахсини тасдиқловчи ҳужжатни кўрсатиши керак.

Жисмоний шахсларни ва юридик шахсларнинг вакиллари қабул қилиш, агар уларнинг шундай хусусиятга эга бўлган илгариги муурожаати бўйича қарор қабул қилинган бўлса ва бу ҳақда уларга ушбу Қонунда белгиланган тартибда хабар қилинган бўлса, рад этилиши мумкин.

Давлат органларида жисмоний шахсларни ва юридик шахсларнинг вакиллари қабул қилиш тартиби мазкур органлар раҳбарлари томонидан белгиланади.

Давлат органларининг шахсий қабулни ўтказувчи раҳбарлари ёки бошқа ваколатли шахслари ҳар қандай масалалар, шу жумладан ўз ваколатларига кирмайдиган масалалар бўйича муурожаат этилганда қабулни рад этишга ҳақли эмас, ушбу модданинг бешинчи қисмида назарда тутилган ҳоллар бундан мустасно.

Агар шахсий қабул давомида баён этилган масалаларни ҳал этиш давлат органининг ваколатларига кирмаса, тегишли мансабдор ёки бошқа ваколатли шахслар муурожаат этувчига муурожаатда баён этилган масалаларни ҳал этиш учун қайси органга ёки ташкилотга муурожаат қилиш лозимлигини тушунтириши керак.

Шахсий қабул давомида давлат органининг раҳбари қорамига кўра ҳамда муурожаат этувчининг ёзма розилиги билан махсус техника воситалари (аудио- ва видео ёзув, шунингдек фотосуратга олиш) қўлланилиши мумкин.

Давлат органларининг раҳбарлари ёки бошқа ваколатли шахслари томонидан сайёр шахсий қабуллар ташкил этилиши мумкин.

9-модда. Муурожаатлар бўйича иш юритиш

Давлат органларида муурожаатлар бўйича иш юритиш қонун ҳужжатларида белгиланган тартибда олиб борилади.

2-боб. Жисмоний ва юридик шахсларнинг муурожаат этиш ҳуқуқларининг кафолатлари

10-модда. Муурожаат этиш ҳуқуқидан фойдаланилаётганда камситишга йўл қўйилмаслиги

Муурожаат этиш ҳуқуқидан фойдаланилаётганда жисмоний шахснинг жинси, irqи, миллати, тили, дини, ижтимоий келиб чиқиши, эътиқоди, шахсий ва ижтимоий мавқеига, шунингдек юридик шахсларнинг мулк шакли, жойлашган ери (почта манзили), ташкилий-ҳуқуқий шакллари ва бошқа ҳолатларига қараб камситишга йўл қўйилмайди.

11-модда. Муурожаат этиш ҳуқуқини амалга оширишнинг кафолатлари

Жисмоний ва юридик шахсларга давлат органларига яқка тартибда ёки жамоа бўлиб муурожаат этиш ҳуқуқи кафолатланади.

12-модда. Муурожаат этилганда ҳуқуқлар, эркинликлар ва қонуний манфаатларга риоя этилишининг кафолатлари

Давлат органлари муурожаатларни кўриб чиқишда Ўзбекистон Республикасининг Конституцияси ва қонунлари талабларига риоя этиши, уларнинг тўлиқ, холисона ва ўз вақтида кўриб чиқиши учун чоралар кўриши, жисмоний ва юридик шахсларнинг бузилган ҳуқуқлари, эркинликлари тикланишини ҳамда қонуний манфаатлари ҳимоя қилинишини таъминлаш бўйича ўз ваколатлари доирасида чоралар кўриши шарт.

13-модда. Муурожаатларни қабул қилиш ва кўриб чиқиш кафолатлари

Муурожаатлар давлат органлари томонидан қабул қилиниши ва кўриб чиқиши шарт, ушбу Қонуннинг 20-моддасида назарда тутилган ҳоллар бундан мустасно.

Жисмоний ёки юридик шахс муурожаатни қабул қилиш ва кўриб чиқиш қонунга хилоф равишда рад этилганлиги устидан бўйсунув тартибидея юқори турувчи органга ёхуд бевосита судга шикоят қилишга ҳақли.

14-модда. Муурожаатлар муносабати билан аён бўлиб қолган маълумотларнинг ошкор этилмаслиги кафолатлари

Муурожаатларни кўриб чиқишда жисмоний шахсларнинг шахсий ҳаёти, юридик шахсларнинг фаолияти тўғрисидаги маълумотлар уларнинг розилигисиз, шунингдек давлат сирини ёхуд қонун билан қўриқланадиган бошқа сирини ташкил этувчи маълумотлар ва, агар бу жисмоний ва юридик шахсларнинг ҳуқуқлари, эркинликлари ҳамда қонуний манфаатларини камситадиган бўлса, бошқа ахборот давлат органлари ходимлари томонидан ошкор этилишига йўл қўйилмайди.

Жисмоний ва юридик шахс тўғрисидаги, муурожаатга тааллуқли бўлмаган маълумотларни аниқлашга йўл қўйилмайди.

Жисмоний шахснинг илтимосига кўра унинг шахсига доир бирон-бир маълумот ошкор этилмаслиги керак.

15-модда. Жисмоний ва юридик шахсларнинг муурожаатлари муносабати билан уларнинг хавфсизлиги кафолатлари

Жисмоний шахсни, унинг вакилини, уларнинг оила аъзоларини, юридик шахсни, унинг вакилини ва юридик шахс вакилининг оила аъзоларини улар ўз ҳуқуқлари, эркинликлари ҳамда қонуний манфаатларини рўёбга чиқариш ёки ҳимоя қилиш мақсадида давлат органларига муурожаат этганлиги, шунингдек муурожаатларда ўз фикрини билдирганлиги ва танқид қилганлиги муносабати билан таъқиб этиш ман этилади.

3-боб. Муурожаатларни бериш ва уларни кўриб чиқиш тартиби

16-модда. Муурожаатларни бериш тартиби

Муурожаатлар уларда қўйилган масалаларни ҳал этиш ўз ваколати доирасига кирадиган давлат органига бевосита ёхуд бўйсунув тартибидея юқори турувчи органга берилади.

Жисмоний ва юридик шахслар муурожаатни мустақил равишда беришга, шунингдек бу борадаги ваколатни ўз вакилига беришга ёхуд муурожаатни почта алоқаси воситалари орқали ёки электрон шаклда юборишга ҳақли. Вояга етмаганлар, муомалага лаёқатсиз ва муомалага лаёқатли чекланган шахсларнинг манфаатларини кўзлаб, муурожаатлар уларнинг қонуний вакиллари томонидан қонун ҳужжатларида назарда тутилган тартибда берилиши мумкин.

Муурожаатга у бўйича илгари қабул қилинган махвуд қарорлар ёки уларнинг кўчирма нусхалари, шунингдек уни кўриб чиқиш учун зарур бўлган бошқа ҳужжатлар илова қилиниши мумкин, мазкур ҳужжатлар қайтарилмайдди, муурожаат этувчи уларни қайтариш ҳақида ёзма ариза берган ҳоллар бундан мустасно. Муурожаат тааллуқлилиги бўйича бошқа давлат органга юборилганда, унга кўрсатиб ўтилган ҳужжатлар илова қилиниши керак.

17-модда. Муурожаатларни бериш муддатлари

Муурожаатларни бериш муддатлари, қоида тариқасида, белгиланмайдди. Айрим ҳолларда, агар давлат органининг муурожаатни кўриб чиқиш бўйича имкониятларига, жисмоний ва юридик шахсларнинг ҳуқуқлари, эркинликлари ҳамда қонуний манфаатларини ўз вақтида амалга ошириш ва ҳимоя қилишни таъминлаш заруратига боғлиқ бўлса, шунингдек қонунларда назарда тутилган бошқа асосларга кўра тегишли давлат органларига муурожаатни бериш муддати белгиланиши мумкин.

Бўйсунув тартибидея юқори турувчи органга ариза ёки шикоят жисмоний ёки юридик шахсга унинг ҳуқуқлари, эркинликлари ҳамда қонуний манфаатларини бузувчи ҳаракат (ҳаракатсизлик) содир этилганлиги ёхуд қарор қабул қилинганлиги маълум бўлган пайтдан эътиборан узоғи билан бир йилдан кечиктирмай берилади.

Ариза ёки шикоят беришнинг узрли сабабларга кўра ўтказиб юборилган муддати аризани ёки шикоятни кўриб чиқувчи давлат органи томонидан тикланади.

18-модда. Мурожаатларни кўриб чиқиш тартиби

Давлат органига келиб тушган мурожаатлар шу орган томонидан ёки унинг мурожаатларни кўриб чиқиш бўйича мажбуриятлар зиммасига юклатилган мансабдор шахси томонидан кўриб чиқилади.

Кўйилган масалаларни ҳал этиш ўзининг ваколат доирасига кирмайдиган давлат органига келиб тушган мурожаатлар беш кунлик муддатдан кечиктирмай тегишли мурожаат юборилиб, бу ҳақда мурожаат этувчига ёзма ёхуд электрон шаклда хабар қилинади.

Мурожаатларни кўриб чиқиш учун асосси равишда бошқа давлат органларига ўтказиш ёхуд қарорлари ёки ҳаракатлари (ҳаракатсизлиги) устидан шикоят қилинаётган органларга ёки мансабдор шахсларга юбориш тақиқланади.

Агар мурожаатларда уларни тегишли органларга юбориш учун зарур маълумотлар мавжуд бўлмаса, бу мурожаатлар мурожаат этувчига беш кунлик муддатдан кечиктирмай асослан-тирилган тушунтириш билан қайтарилади.

Мурожаатни тўлиқ, ҳолисона ва ўз вақтида кўриб чиқиш учун қўшимча маълумотлар, маълумотномалар ва материалларга зарурат пайдо бўлган тақдирда, мазкур мурожаатни кўриб чиқаётган давлат органининг мансабдор шахси мурожаат этган жисмоний ёки юридик шахсдан, шунингдек ўз ваколатлари доирасида бошқа давлат органларидан қўшимча ахборотни сўраб олиши мумкин. Агар ахборот давлат сирини ёки қонун билан қўриқланадиган бошқа сирни ташкил этувчи маълумотларни ўз ичига олган бўлмаса, жисмоний ва юридик шахсларнинг ҳуқуқлари, эркинликлари ҳамда қонуний манфаатларига, жамият ва давлат манфаатларига зарар етказмаса, давлат органлари, уларнинг мансабдор шахслари ўзларидан сўра-лаётган ахборотни ўн кун ичида тақ-дим этиши шарт.

Мурожаатни кўриб чиқаётган давлат органи, зарур ҳолларда, мурожаат жойининг ўзига бориб кўриб чиқилиши-ни таъминлаши мумкин.

Мурожаат этувчи ёки бошқа шахс йўқлигида мурожаатни кўриб чиқиш имкони бўлмаса, улар давлат органи-нинг мансабдор шахси томонидан ча-қирилиши мумкин. Чақирилган муро-жаат этувчи келмаган тақдирда давлат органининг мансабдор шахси мурожа-атни унинг иштирокисиз кўриб чиқиш имкони йўқлиги ҳақида жавоб юбо-ради.

Мурожаатга жавобни давлат органи-нинг раҳбари ёки бошқа ваколатли мансабдор шахси имзолайди.

Агар мурожаатда кўйилган масала-лар ҳўжалик юритувчи субъектлар фео-лиятига дахлдор бўлса, уларнинг ва-киллари мурожаатни кўриб чиқишда иштирок этиш учун давлат органлари томонидан ўз ваколатлари доирасида жалб этилади.

Агар мурожаатни кўриб чиқишда ҳўжалик юритувчи субъектларнинг фаолиятини текшириш, шу жумладан моливий-ҳўжалик фаолиятини тек-шириш (тафтиш қилиш) зарурати юзага келса, текшириш қонун ҳуж-жатларига мувофиқ амалга оширила-ди.

Жисмоний ва юридик шахслар ўз мурожаатларини улар кўриб чиқилгу-нига қадар ва кўриб чиқаётган вақт-да мурожаат юзасидан қарор қабул қилингунига қадар ёзма ёхуд электрон шаклда ариза бериш орқали қайтариб олиш ҳўқуқига эга.

Мурожаатни қайтариб олиш ҳа-қидаги ариза давлат органлари томо-нидан қонун бузилишларини аниқлаш ва бартараф этиш бўйича чоралар кўрилишини истисно этмайди.

19-модда. Мурожаатларни кўриб чиқиш муддатлари

Ариза ёки шикоят масалани маз-мунан ҳал этиши шарт бўлган давлат органига келиб тушган қондан эъти-боран ўн беш кун ичида, қўшимча ўрга-ниш ва (ёки) текшириш, қўшимча ҳуж-жатларни сўраб олиш талаб этилган-да эса бир ойгача бўлган муддатда кўриб чиқилади.

Ариза ва шикоятларни кўриб чи-қиш учун текшириш ўтказиш, қўшим-ча материаллар сўраб олиш ёхуд бош-қа чора-тадбирлар кўриш зарур бўлган ҳолларда, уларни кўриб чиқиш мудо-датлари тегишли давлат органи раҳ-бари томонидан истисно тариқасида узоғи билан бир ойга узайтирилиши мумкин, бу ҳақда мурожаат этувчига хабар қилинади.

Таклиф давлат органига келиб туш-ган қондан эътиборан бир ойгача бўлган муддатда кўриб чиқилади, қўшимча ўрганишни талаб этадиган таклифлар бундан мустасно, бу ҳақда таклифни киритган жисмоний ёки юридик шахсга ўн кунлик муддатда ёзма шаклда хабар қилинади.

20-модда. Мурожаатларни кўрмай қолдириш

Куйидаги мурожаатлар кўриб чи-қилмайди:

аноним мурожаатлар;
жисмоний ва юридик шахсларнинг вакиллари орқали берилган мурожа-атлар, уларнинг ваколатини тасдиқ-ловчи ҳужжатлар мавжуд бўлмаган тақ-дирда;

қонунда белгиланган бошқа талаб-ларга мувофиқ бўлмаган мурожаат-лар.

4-боб. Мурожаатларни кўриб чиқишда жисмоний ва юридик шахсларнинг ҳуқуқлари ҳамда давлат органларининг мажбуриятлари

21-модда. Мурожаатларни кўриб чиқишда жисмоний ва юри-дик шахсларнинг ҳуқуқлари

Мурожаат давлат органлари томо-нидан кўриб чиқаётганда жисмоний ва юридик шахс мурожаат кўриб чи-қилишининг бориши ҳақида ахборот олиш, шахсан вақларини баён этиш ва тушунтиришлар бериш, мурожаат-ни текшириш материаллари ҳамда уни кўриб чиқиш натижалари билан танишиш, қўшимча материаллар тақ-дим этиш ёки уларни бошқа орган-лардан сўраб олиш тўғрисида илти-мос қилиш, адвокат ёрдамида фой-даланиш ҳўқуқига эга.

Мурожаатни кўриб чиқаётган дав-лат органларининг мансабдор ёки бошқа ваколатли шахслари жисмоний ва юридик шахсга уларнинг ҳўқуқла-рига, эркинликларига ҳамда қонуний манфаатларига дахлдор ҳўжатлар, қарорлар ва бошқа материаллар би-лан, агар уларда давлат сирини ёки қонун билан қўриқланадиган бошқа сирни ташкил этувчи маълумотлар мавжуд бўлмаса, жисмоний ва юридик шахсларнинг ҳўқуқларига, эркинлик-ларига ҳамда қонуний манфаатларига, жамият ва давлат манфаатларига зарар етказмаса, танишиб чиқиш имкония-тини таъминлаши шарт.

22-модда. Мурожаатларни кўриб чиқишда қўлланиладиган чора-тадбирлар

Давлат органлари мурожаатларни кўриб чиқишда қонунга хилоф ҳа-ракатларга (ҳаракатсизликка) барҳам бе-ришга доир чора-тадбирларини дар-ҳол кўриши, ўз ваколатлари доира-сида жисмоний ва юридик шахслар-нинг ҳўқуқлари, эркинликлари ҳамда қонуний манфаатлари бузилишига

олиб келаётган сабаблар ва шарт-ша-роитларни аниқлаши, мурожаат этган-лиги муносабати билан жисмоний шахс, унинг вакили, уларнинг оила аъзолари, юридик шахс, унинг ваки-ли ва юридик шахс вакилининг оила аъзолари таъқиб қилинишига белги-ланган тартибда барҳам бериши шарт.

23-модда. Мурожаатни кўриб чиққан давлат органининг мажбу-риятлари

Мурожаатни кўриб чиққан давлат органи мурожаат этувчига кўриб чи-қиш натижалари ҳамда қабул қилин-ган қарор ҳақида мурожаат кўриб чиқилганидан сўнг ёзма ёхуд элек-трон шаклда дарҳол хабар қилиши шарт.

Мурожаатларга жавоблар, мумкин қадар, мурожаат этилган тилда баён қилинади, мурожаатда кўрсатилган ҳар бир масала бўйича вақларни рад этувчи ёки тасдиқловчи аниқ асос-ларни (заруратга қараб қонун ҳужжа-тлари нормаларига ҳаволалар қилин-ган ҳолда) ўз ичига олган бўлиши ке-рак.

Мурожаат юзасидан қарор қабул қилган давлат органининг мансабдор ёки бошқа ваколатли шахси, агар жисмоний ёки юридик шахс қарорга рози бўлмаса, унинг устидан шикоят бериш тартибини тушунтириши шарт.

Мурожаатни кўриб чиққан давлат органи, унинг мансабдор ёки бошқа ваколатли шахслари мурожаатни кўриб чиқиш натижалари юзасидан қабул қилинган қарорнинг ижросини назорат қилиши, шунингдек агар жис-моний ёки юридик шахсга унинг ҳўқуқлари, эркинликлари ҳамда қону-ний манфаатлари бузилиши натижа-сида моддий зарар ёки маънавий зиён етказилган бўлса, қонунда бел-гиланган тартибда моддий зарарнинг ўрнини қоплаш ёки маънавий зиён-ни компенсация қилиш бўйича чора-тадбирлар кўриши шарт.

24-модда. Мурожаатларни умумлаштириш ва таҳлил қилиш

Мурожаатларни кўриб чиқаётган давлат органлари жисмоний ва юри-дик шахсларнинг ҳўқуқлари, эркинлик-лари ҳамда қонуний манфаатлари, шунингдек жамият ва давлат манфаат-лари бузилишини келтириб чиқарув-чи сабабларни аниқлаш ҳамда бартараф этиш мақсадида мурожаатларни бир йилда камида бир марта умумлаш-тиради ва таҳлил қилиб боради.

5-боб. Яқунловчи қондалар

25-модда. Низоларни ҳал этиш

Жисмоний ва юридик шахсларнинг мурожаатлари соҳасидаги низолар қонун ҳўжатларида белгиланган тар-тибда ҳал этилади.

26-модда. Моддий зарарнинг ўрнини қоплаш ва маънавий зиён-ни компенсация қилиш

Жисмоний ёки юридик шахснинг аризаси ёхуд шикояти ана шу муро-жаат бўйича қонунга хилоф қарор қабул қилган давлат органи томони-дан қаноатлантирилган тақдирда, ари-за ёки шикоят бериш ва уни кўриб чиқиш билан боғлиқ зарарнинг ўрни, аризани ёки шикоятни кўриб чиқиш учун тегишли давлат органининг та-лаби билан жойларга бориш муноса-

бати билан қилинган харажатларнинг ҳамда ана шу вақт ичида йўқотилган иш ҳақининг ўрни мурожаат этувчига суд тартибиде қопланади. Суд тарти-биде маънавий зиён ҳам компенсация қилиниши мумкин.

Жисмоний ёки юридик шахснинг аризасини ёхуд шикоятини кўриб чи-қишда қонун талаблари бузилганли-ги муносабати билан унга етказилган моддий зарарнинг ўрнини қоплаш ва маънавий зиённи компенсация қилиш сифатида давлат органи томонидан тўланган маблағлар айбдор мансабдор шахсдан регресс тартибиде ундириб олиниши мумкин.

27-модда. Била туриб ёлгон маълумотлар баён этилган мурожа-атларни кўриб чиқишда қилинган харажатларнинг ўрнини қоплаш

Била туриб ёлгон маълумотлар баён этилган мурожаатларни кўриб чиқишда давлат органи томонидан қилинган харажатлар жисмоний ёки юридик шахсдан суднинг қарорига кўра ундириб олиниши мумкин.

28-модда. Мурожаатлар тўғрисидаги қонун ҳўжатларини буз-ганлик учун жавобгарлик

Мурожаатлар тўғрисидаги қонун ҳўжатларини бузганлик, худди шунингдек тўхмат ва ҳақоратдан иборат мурожаат берганлик белгиланган тар-тибда жавобгарликка сабаб бўлади.

29-модда. Айрим қонун ҳўжат-ларини ўз кучини йўқотган деб то-пиш

Куйидагилар ўз кучини йўқотган деб топилсин:

1) Ўзбекистон Республикасининг 1994 йил 6 майда қабул қилинган «**Фу-қароларнинг мурожаатлари тўғри-сида**»ги 1064-ХII-сонли Қонуни (Ўзбекистон Республикаси Олий Ке-нашининг Ахборотномаси, 1994 йил, № 5, 140-модда);

2) Ўзбекистон Республикаси Олий Ке-нашининг 1994 йил 6 майда қабул қилинган «**Фуқароларнинг мурожа-атлари тўғрисида**»ги Ўзбекистон Республикаси Қонунини амалга ки-ритиш ҳақида»ги 1065-ХII-сонли Қарори (Ўзбекистон Республикаси Олий Ке-нашининг Ахборотномаси, 1994 йил, № 5, 141-модда);

3) Ўзбекистон Республикасининг 2002 йил 13 декабрда қабул қилин-ган «**Фуқароларнинг мурожаатлари тўғрисида**»ги Ўзбекистон Респу-бликаси Қонунига ўзгартишлар ва қўшимчалар киритиш ҳақида»ги 446-II-сонли Қонуни (Ўзбекистон Республикаси Олий Махлисининг Ах-боротномаси, 2003 йил, № 1, 7-мод-да).

30-модда. Қонун ҳўжатларини ушбу Қонунга мувофиқлаштириш

Ўзбекистон Республикаси Вазир-лар Маҳкамаси:
ҳукумат қарорларини ушбу Қонун-га мувофиқлаштирсин;
давлат бошқаруви органлари ушбу Қонунга зид бўлган ўз норматив-ҳўқуқий ҳўжатларини қайта кўриб чи-қишлари ва бекор қилишларини таъ-минласин.

31-модда. Ушбу Қонуннинг қуч-га кириши

Ушбу Қонун расмий эълон қилин-ган қондан эътиборан қучга қиради.

Ўзбекистон Республикасининг Президенти

Тошкент шаҳри,
2014 йил 3 декабрь
№ ЎРК — 378

И.КАРИМОВ

Ёлғон ваъдаларга ишониб...

"Огоҳ бўлинг, қуликка тушиб қолманг!" Бу чакриқ шунчаки эмас. Қулик — эркак, қадар-қимматдан, ҳақ-ҳуқуқдан, энг муҳими, саломатликдан айрилиш демакдир. Тарихга назар ташлайдиган бўлсак, бир пайтлар инсонларни мулк сифатида сотиш ёки сотиб олиш бир қадар урфга кирган. XX асрнинг сўнгига келиб эса қулик замонавий кўриниш ола бошлади. Бу вақтда дунёнинг бир қанча давлатларида одам савдоси кескин ривожланди.



XXI асрда эса ҳақон иқтисодиётининг ривожланиши, транспорт тараққиёти, маҳаллий ва давлатлараро миграция жараёни одам савдоси билан шугулланувчилар фаолиятининг авж олишига, оддийроқ айтганда, уларнинг чўнтақлари қаппайишига сабаб бўлди. Эндилдики ҳуқуқий саводи ётарли бўлмаган айрим инсонлар турли алдовлар, мўмай даромад ҳақидаги ёлғон ва уйдирмалар қурбонига айлана бошлади. Хорижага пул илинжи миллионлаб одамларнинг оёғига занжир солиб, ўзларини қулга айлантирди.

Одам савдосига қарши курашиш борасида ҳукуматимиз томонидан олиб борилаётган саъй-ҳаракатлар натижасида ушбу жиноятчилик қўлами камайиб, қўллаб қўрдоқларимизнинг бўзилган ҳуқуқлари тикланмоқда. Бироқ шунга қарамай, тезроқ бойиб кетиш орзусида чет элга чиқишни хоҳловчилар ҳамон учрамоқда. Одам савдоси билан мўмай пул топишни кўзлаган шахсларга эса бундай кишиларнинг хом-хаёллари, ишонувчанлиги айни мuddао бўлмоқда. Уларнинг ёлғон ваъдаларига ишониб, оиласи, бола-чақасидан узоқлашганлар ҳам моддий, ҳам маънавий азият чекиб қолишмоқда.

Судланувчи Шохзод Тошпўлатовнинг алдов ва фирбиб-ларига ишониб хорижга йўлга кетган Чироқчи туманида яшовчи 10 нафар фуқаро ҳам охири-оқибат узоқ саргардонликларини бошидан кечиришга мажбур бўлди.

Ш.Тошпўлатов тирикчилик важдидан бир неча йиллардан буён Россия Федерациясига ишга бориб келадди. Бу вақт давомида у хорижда даромад топишининг турли йўллари пухта ўрганиб олди. Қолаверса, ишлаган объектларида рус миллатига мансуб танишлар орттирди. Ҳаёлида энди катта-

роқ иш бошлаш вақти келгандек туюлди. Шу сабабли қариндоши Дилмурод Бердиевга кўнғироқ қилиб, уни ишга чақирди. Буни Дилмурод Бердиевнинг суддаги кўрсатмасидан аниқроқ англаш мумкин: "2011 йилнинг май ойида Ш.Тошпўлатов кўнғироқ қилиб, "Ака, мен Хабаровск шаҳрида бир қурилишда ишлаяман. Бу ердаги прорабар билан яхши бўлиб олдим, иш топдим. Бу ерда ишлашга одам керак. Ўзингиз билан 50 тача одам олиб келинг. Мен иш билан тазминлайман. Йўл пули ўзимдан... 300 АҚШ доллари-дан иш ҳақи бераман, кейинчалик 400-500 АҚШ доллари-гача иш ҳақи олишадими", деди ва мен унга ўзим боришим мумкинлигини, бироқ бунча одам топа олмаслигини айтдим".

Дарҳақиқат, Дилмуроднинг жавобидан сўнг Ш.Тошпўлатовдан бир мuddат кўнғироқ бўлмади. Октябр ойида Шохзод яна кўнғироқ қилиб, тезроқ одам олиб келишини айтиди ва ёнига ишга келишга ундайди. Дилмурод бу тақлиф хусусида узоқ ўйлаб, охири Ш.Тошпўлатов қариндоши эканлиги, алдаб кетмаслигига умид боғлаб, қишлоқдошларига, таниш-билишларига унинг гапларини етказиб берибди. Тез орада Россияга ишга жўнаш истагини билдирганлар 10 нафарга етди. Табиийки, бу жараёни Ш.Тошпўлатовнинг ўзи телефон орқали назорат қилиб, турли кўрсатмалар бериб туради.

2011 йилнинг 20 октябры кунини тунда Дилмурод Бердиев билан бирга, тумандаги "Жар" қишлоғидан 10 нафар фуқаро — Камол Қаландаров, Мансур Жўраев, Азим Хайруллаев, Адхам Бобомуродов, Жасур Равшанов, Элбек Жўраев, Наширбек Нормуродов, Баходир Жўраев ва воғга етмаган Аслиддин Бердиев Россия Федерациясига ишга жўнаб кетишди. Уларни 28 октябр

кунини Хабаровск шаҳрида Ш.Тошпўлатовнинг ўзи кутиб олади ва "Мативка" деган посёлкага олиб кетади. Ш.Тошпўлатов йигитларни ўша ердаги ҳаммом қурилишига ишга жойлаштириб, кейин ўзининг талабларини айтиди. Унинг сўзларига қўра, ишга келганлар биринчи галда рўйхатга қўйдириш учун фуқаролик паспортларини йигиб беришлари лозим эди. Бу ишга кетадиган харажатни қоплаш учун бир ойлик иш ҳақларидан кечир-тири, йўлқира учун эса яна бир ойлик иш ҳақларини олмаслик-лари талаб этиларди. Учинчи ойдан ойлик олишни умид қилган йигитлар Ш.Тошпўлатовнинг шартларига рози бўлиб, иш бошлашди. Ҳаммом қурилиши 10-15 кунда тугагач, йигитлар бошқа жойдаги кўп қаватли уй қурилишига ишга жойлаштирилади. Бу вақтда қиш бошлади, кунлар анча совийди.

Қурилишда эса иш ҳар доимидек давом этади. Йигитлар дам олиш кунисиз, 15-16 соатдан ишлардилар. Ш.Тошпўлатов айтган иссиқ жой ва шариит аллақачон сароб бўлиб чиққанди. Қурилиш битмаган бинода кўрпа-тўшасиз, иссиқ овқатсиз қолган йигитлар секин-аста Ш.Тошпўлатов ваъда қилган иш ҳақидан ҳам маҳрум бўлишлари мумкинлигини сезиб бошлашди. Чунки Ш.Тошпўлатов қурилишда иш-ламас, фақатгина уларнинг ишини назорат қилиб, кечга яқин ўзининг "квартира"сига жўнаб қоларди. Декабр ойининг ўрталарида йигитларнинг сафига Чироқчи шаҳридан яна 8 киши қилиб қўшилиди. Табиийки, бу одамлар ҳам Ш.Тошпўлатовнинг мўмайига ойлик ҳақидаги ваъдасига ишониб келган эдилар. Янги йил арафасида қурилишда бир мuddат танаффус бўлади. Бу орада Ш.Тошпўлатов уларга "саховат" кўрсатади. Йигитларнинг ётоқ жойини биров ту-

зукроқ бўлган хонадонга кўчиради.

Келишилган икки ой ўтди. Бироқ иш ҳақидан дарак бўлмади. Бунинг устига йигитларнинг фуқаролик паспортлари эгаларига қайтарилмади, рўйхатга қўйилганлик тўғрисидаги гувоҳнома ҳам тайёрланмади. Паспортини сўраганларга Шохзод йўқотиб қўясизлар, деган баҳонани рўқач қила бошлади. Бу эса ўртада норозиликни келтириб чиқариши табиий эди. Қариндошининг бундай номаъқулчиликларидан бошқалар олдига Дилмурод Бердиевнинг юзи қизара бошлади.

Шохзод пулни бермаслик учун янги баҳоналар тўқиб чиқарди. Йигитлар ишни сифатсиз бажарганлигини айтиб, иш кунининг анчагина қисмини чегириб ташлай бошлади. Дилмурод эса Шохзод иш ҳақини бермаслик учун шундай баҳоналар тўқийётганини сезиб туради. Унинг тақлифи билан келган йигитлар олдига ёлғончиға айланганидан уялиб, уларни олиб ортга қайтишга қарор қилди. Ва Шохзоддан паспортларни қайтаришни сўради. Шохзод анойилардан эмасди. Дилмуроднинг талабига жавобан "Ҳеч қандай ҳужжат йўқ! Сизларнинг ҳаммангиз мендан қардорсиз. Мен сизларни йўл пули, озиқ-овқат, жой ва иш билан таъминладим, ҳаммангиз менга бир йил ишлаб берасан!" деган пўписига ўтди. Кейин эса агар уйларида пул жўнаттириб, қарзни узишса, паспортларини қайтариб беришини, акс ҳолда қарзни узмагунларича ишлатишини айтиб, дўқ урди. Йигитлар ҳужжатлари бўлмаганлиги сабабли қочиб кета олишмасди. Ноилоҳ қолгач, Дилмурод Адхам Бобомуродов, Азим Хайруллаев ва Камол Қаландаров билан уйига кўнғироқ қилиб, қайтиб кетишлари учун йўлқирага пул жўнаттирилари сўради.

2012 йилнинг февраль ойида йигитларнинг уйдагилар сўралган 2100 АҚШ доллари-ни жўнатишди. Шохзод бу пуллари қарзга ҳисоблаб, қолганга тўрт йигитга қайтиш учун поездга чипта олиб берди. У одамларнинг ҳаммаси кетиб қоллишдан чўчиб, уларнинг олдига "тарик" сенди. Яъни кетишни истаган бошқа йигитларнинг уйига 300 АҚШ дол-ларидан пул жўнатди ва бу билан гўёки бундан кейин иш

Илҳом ЭРГАШЕВ,
Қашқадарё вилоят прокуратураси бўлим бошлиғи
Норбўта ҲОЗИЕВ,
«Huquq»

ҳақидан хавотир олмасликларига ишора қилган бўлди. Уйларида пул жўнатилганидан сўнг қолганлар ишни давом эттиришга қарор қилишди. Дилмурод эса уч йигит билан жўнаб кетди. Улар Новосибирск шаҳрида ноябрь ойига қадар ишлаб, кейин уйлари-га келдилар. Афсуски, Шохзод билан қолган йигитлар кўп ўтмай яна бир бор алданган-ликларини англаб етишди. Узоқ саргардонликдан сўнг уйлари-га қайтган бу йигитлар тортган азоблари ва бузилган ҳуқуқларини ҳимоя қилиш учун ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларга мурожаат этишди.

Тергов жараёнида Шохзод йигитлар унга тухмат қийлаётганилигини, ҳеч кимни ишга қармаганини ва алдаб ишлатмаганини айтиди. Бироқ гувоҳларнинг кўрсатмалари ва тўлганлар далиллар унинг баҳоналарини пучга чиқарди. Шохзод Тошпўлатов Дилмурод Бердиевнинг 2011 йил 29 октябрдан 2012 йилнинг 18 февралига қадар ишлаган 850, Камол Қаландаровнинг 800, Азим Хайруллаевнинг 950, Адхам Бобомуродовнинг 950 АҚШ доллари, шунингдек, Мансур Жўраевнинг 2011 йил 29 октябрдан 2012 йилнинг 8 июнига қадар ишлаган 1250, Баходир Жўраевнинг 1150, воғга етмаган Аслиддин Бердиевнинг 1150, Наширбек Нормуродовнинг 1150, Элбек Жўраевнинг 1400 АҚШ доллари, жами 9650 АҚШ доллари миқдоридagi иш ҳақини фирбирарлик йўли билан қўлга киритгани аниқланди. Кейинроқ борган саккиз нафар фуқаронинг ҳам жами 4300 АҚШ доллари миқдоридagi иш ҳақини ҳам ўзлаштиргани маълум бўлди.

Жиноят ишлари бўйича Чироқчи туман суди маъмур ишни кўриб чиқиб, Шохзод Тошпўлатовга нисбатан етказилган зарарни тўлаш ва 8 йил мuddатга озодликдан маҳрум қилиш жазосини тайинлади.

Огоҳ бўлинг! Қулоғингизга чалинаётган осон пул топиш тўғрисидаги алдовларга ишониб, иштиёрингизни ана шундай фирбирарлар қўлига топшириб қўйманг!

Жалақудулқик Собир Алимов та-йинли бир жойда ишламас, биров-ларнинг хонадонига ул-бул ишни қилиб пул топиб юрар эди. Нигора-нинг оиласига ҳам Собирга ўхшаган ишчи зарур бўлиб қолди. Шунинг учун ҳам улар С.Алимовнинг маҳал-ласига уни излаб боришди. Хуллас, унинг уйига кириб борганларини уларни хонадон соҳибса Шохила-хон ва унинг ўғли Собир кутиб олишди. Салом-аиндан сўнг Нигора-нинг отаси мuddага кўчди.

— Бизга ўғлингизни ёрдами керак бўлиб қолди, — деди.
— Майли, ўғлим сизга ёрдам бера-ди, хизмат ҳақига қанча берасиз? — деди Шохилахон.
— Жами 250 АҚШ доллари. Олдин-дан юзини, қолганини 15 кундан кей-ин бераман, келишдикми?
— Келишдик, — дея она-бола меҳ-монларни кузатдилар.
Эртаси кун Собирга қиладиган ишларини тайинлаб, уни ишлайдиган

Бемаврид ғазаб касри

Муҳаммадслом АҲМАДЖОНОВ,
Андижон вилоят прокуратураси бўлим бошлиғи

манзилига кузатиб қўйишди. Лекин Собир негидир бу ерга кўниқолмади. Тез кунда зерикди. Бунинг устига икки кун ўтиб Собирнинг қулоғи оғриб қолди. Ана шу кун Собир иш жойини таш-лаб, уйига қайтиб келди.

Бундан хабар топган Нигора ва она-си Собирларниқига келиб, унинг иш жойига қайтиб боришини ёки бери-ган 100 АҚШ долларини қайтаришини талаб қилишди. Бироқ улар пул ишлати-либ бўлинганини айтишди. Шундан сўнг Нигора ва унинг онаси Собирлар-ниқига жанжал кўтаришди. Бундан ғазабланган Собир "сенларни ўлдир-ман", дейди.

Собирнинг бу мақсоди уни Нигора-ларниқига етаклади. Манзилига етиб кел-ган бу кимса уй атрофида қулай фу-ратни қўлиб. Қуз қуналари бўлгани учун кечки соат саккизда қоронғу тушиб бўлган, кўчада ҳам ҳеч ким кўринмас-ди. Собир кўча эшиги ичкаридан берк эканлигини кўриб, ҳовлига девордан

ошиб ўтди. У ўзига қулай жой таллаб яширинди. Нигора бу орада бир-икки бор ошхонага кириб қайтди. Лекин Со-бир унга экинлаша олмади. Режасини амалга оширишининг мавриди эмас эди. Қолаверса, девор ортидан эшитилаёт-ган овозлардан қўни-қўшиларнинг ҳам уйғоқлиги сезилиб туради.

Шу тариха Собир вақт ўтишини узоқ кутди. Ниҳоят, жим-житлик ҳукмронлик қила бошлади. Шу пайт Нигора уйдан чиқиб, ҳаммом томонга ўтганини кўрди. Тезда ғаразли мақсадини амалга оши-риш учун унинг орқасидан югурди. Эн-дигина ҳаммом эшигини очётган Ни-горани ичкарига итариб олиб кирди-да унинг дуч келган жойига қўлидаги пи-чоғини бир неча бор санчиб олди.

Нима бўлаётганини англай олмаган қиз "Ая-аяжон, ёрдам беринг! Бу ўшал", дея онасини ёрдамга чақирди.

Нигоранинг онаси югуриб келганда ҳам Собир қизга яна бир-икки бор пичоқ урди. Она ўзини ҳимоя қилиш

чоғида қотил қўлидаги тигдан бир неча жойидан жароҳат олди. Шундан сўнг Собир қўлидаги пичоғини ташлаб, кўчага қочиб чиқиб кетди.

Бу орада Нигораларнинг уйига қўни-қўшилар тўпланди. Улар тез ёрдамга кўнғироқ қилиб, милицияга хабар бе-ришди. Олган оғир тан жароҳатлари туфайли Нигора шифохонага етмасдан вафот этди. Онасининг ҳаёти эса ши-фокорларнинг саъй-ҳаракатлари билан сақлаб қолинди.

Маъмур қотиллик бўйича тезда ҳуқуқ-тартибот идораларининг ходимларидан иборат тезкор гуруҳ тузилди. Олиб бо-рилган қидирув давомида қотил Собир Алимов қўлга олинди. Унинг қилиши жиноят ишлари бўйича Андижон вилоят судида кўриб чиқилиб, унга нисба-тан қонуний жазо тайинланди.

Музейдаги қалбакиликлар

Мустикаликнинг дастлабки йилларидаги мамлакатимизда музейлар фаолиятини такомиллаштириш, уларнинг баркамол авлодни тарбиялашдаги ролини ошириш, маънавий меросимизнинг, халқимиз маданий ва ижтимоий ҳаётининг кўп йиллик тарихини ўрганиш ҳамда келажак авлодларга етказишга алоҳида эътибор бериб келинмоқда.

Шунингдек, бу борада тегишли қонунчилик тизими яратилиб, изчил такомиллаштириб боришда. Хусусан, Ўртабшомизнинг 1998 йил 12 январдаги "Музейлар фаолиятини тубдан яхшилаш ва такомиллаштириш тўғрисида"ги Фармони музейларни ривожлантиришда янги босқични бошлаб берди. Ушбу фармон билан тарихий меросимизни нафақат мамлакатимизда, балки чет элларда ҳам тарғиб қилиш, шунингдек, музейлар фаолиятида энг замонавий ахборот-коммуникация воситалари ва фан ютуқларидан кенг фойдаланиш мақсадида Республика "Ўзбекмузей" жамғармаси ташкил этилди. 2008 йил сентябрь ойда қабул қилинган "Музейлар тўғрисида"ги Ўзбекистон Республикаси Қонуни эса музейлар фаолиятини янада ривожлантиришда муҳим босқич вазиёсини ўтади. Ушбу қонун билан музейлар ташкил этишнинг мақсадлари, давлат органларининг музейларни бошқариш соҳасидаги вазифалари аниқ белгилаб қўйилди.

Давлатимиз томонидан олиб борилаётган бундай сазой-ҳаракатларни қўллаб-қувватлаб, бу борадаги ишларни янада ривожлантириш ўрнига баъзи кимсалар музейда сақланаётган ноёб экспонатларни турли йўллар билан сотиб юбораётгани кишини таажжубга солади.

Мирфайзи Усманов 1999 йилнинг декабрь ойда Ўзбекистон Республикаси Давлат санъат музейига бош муҳофиз вазифасига тайинланади. Бу шахсга музейнинг моддий ашёлари, экспонатлари, кол-лекциялари ишониб топширилиб, уларни асраб-авайлаш вазифалари юклатилади. Бирок, М.Усманов ушбу вазифани эгаллаши билан зиммасидаги масъулиятни дарҳол унутди. 2000 йилнинг февраль ойда терговда шахсини аниқлашнинг имкони бўлмаган шахслар билан мулоқотга киришиб, рассомлар О.Татевосьян, А.Николаев, Н.Каракан, Ф.Зоммер, Н.Гречанинов ва В.Уфимцевларнинг музейда сақланаётган асарларини топиб беришни ваъда қилади. Ва жиноий ҳаракатини амалга ошириб, энгил йўл билан бойлик орттириш мақсадида бу ишга музейда экспонатларни таъмирловчи бўлиб ишлаган Абдурахмон Муранов ва фуқаро Бобур Мелиевни жалб қилади. Улар 2000 йил 17 январь кун А.Николаевнинг "Рисунки мальчи-ка" деб номланган асарини олиб, ундан нусха кўчиришди ва жиноятни яшириш мақсадида суратнинг нусхасини музейга қўйиб, асл нусхасини номаълум шахсларга 100 АҚШ

долларига сотиб юборадилар.

Биринчи жиноятни хамирдан қил сугургандек осонгина амалга оширган М.Усманов ва унинг шериклари дарҳол иккинчи ишга киришди. Улар виждонларини четга суриб, музей экспонатларини шу тариқа сотиб юбораверсалар, мўмайгина пул ишлаб олишларига амин бўлган эдилар-да! Хуллас, бу жиноий гуруҳ ўша йилнинг ўзида иккинчи жиноятни амалга оширишга киришди. Улар бу сафар рассом О.Татевосьяннинг мурини сақланаётган "Чайхана" асарининг иккинчи нусхасини яратишди ва аслини 800 АҚШ долларига сотиб, суратнинг қалбакисини жойига илиб қўйишди.

Музейнинг икки ноёб асарини сотиб юбориб, виждони заррача ҳам қўйналмаган М.Усманов орадан етти йил муддат вақт ўтиб, яъни 2007 йилнинг март ойларида яна шу ишга қўл уради. Бу сафар ҳам унга аввалги танишлари шерик бўлишди. Бу уч кимса А.Николаевнинг "Девушка с фруктами" асарини қалбаки нусхасини яратишди. Ҳақиқийсини эса 400 АҚШ долларига номаълум кимсаларга сотиб юборишди.

Орадан икки йил ўтиб, жиноий гуруҳ аъзолари музейнинг яна бир ноёб асарига харидор топишди. Н.Караканнинг "Девушки у хауса" номли асари ҳам аввалги услубда қалбакилаштирилади ва асл нусхаси 800 АҚШ долларига сотиб юборилиб, ўрнига нусхаси илиб қўйилади. М.Усманов бошчилигидаги жиноий гуруҳ 2009 йилнинг ўзида

М.Зоммернинг "Мост через горную реку", "Шашличная", Татевосьяннинг "Бухара", "Море" асарларини 2600 АҚШ доллари эвазига сотиб юборади. Бу асарларнинг ўрини эса қалбакилари эгаллайди.

Бу даргоҳни ўзининг "бизнес маркази"га айлантириб олган М.Усманов энди тарихий фотосуратлардан ҳам пул ишлашни бошлади. У музейда сақланаётган Саудия Арабистонига тегишли тарихий ёдгорликлар фотоальбомларини олиб чиқиб, номаълум шахсга 300 АҚШ доллари эвазига пуллаб юборади. Шунингдек, М.Усманов бошчилигидаги жиноий гуруҳ музейда сақланаётган яна бир нечта экспонатларни ўз услублари билан қалбакилаштириб, асл нусхаларини сотиб юборганлиги тергов жараёнида аниқланди. Улар ўзларининг жиноятларини амалга оширишда музейнинг яна бир неча нафар ходимларини ҳам жалб қилганликлари фош этилди.

Жумладан, М.Усманов музейнинг экспонатларни таъмирлаш лабораторияси мудири Бахтиёр Ботиров билан жиноий тил бириктириб, Европа таъсирли ва амалий санъати бўлимининг захирасидан машҳур рассом А.Қуинджининг "Лунная ночь", Файт Яннинг "Продавец птиц", Лоренцо Ди Кредонинг "Мадонна с младенцем и ангелом" каби яна бир неча чет эл рассомларининг 25 дан ортиқ асарларининг ҳам қалбаки нусхаларини захирада қолдириб, ҳақиқийларини номаълум шахсларга сотиб юборишди

Темур НОРМУХАМЕДОВ,
Тошкент шаҳар прокуратураси бўлим бошлиғи

ва пулларини ўз манфаатлари йўлида талон-тороф қилишди.

Ўзбекистон Республикаси Маданият ва спорт ишлари вазирлигининг баҳолаш комиссияси хулосасига кўра, М.Усманов 1999 йилдан 2014 йилга қадар музейнинг қўллаб-қўрғатини асарларини сотиб юбориб, давлатга жуда катта миқдорда зарар келтирган.

Жиноят ишлари бўйича Яккасарой туман суди бу жиноий ишга ўзининг ҳуқуқий баҳосини берди. Унга кўра, М.Усмановга тўққиз йил-уч ой, А.Муранов ва Б.Ботировга саккиз йилдан озодликдан маҳрум қилиш жазоси тайинланди. Шу билан бирга, ушбу жиноий ишларга шерик бўлган яна бир неча нафар музей ходимларига ҳам қилмишларига яраша жазо тайинланди.

Хулоса қиладиган бўлсак, Ўртабшомизнинг "Юксак маънавият — энгилмас куч" асарида таъкидланганидек, ҳар қайси халқ ёки миллатнинг маънавиятини унинг тарихи, ўзига хос урф-одат ва анъаналари, ҳаётини қадриятларидан айри ҳолда тасаввур этиб бўлмайди. Бу борада, табики, маънавий мерос, маданий бойликлар, кўна тарихий ёдгорликлар энг муҳим омиллардан бири бўлиб хизмат қилади.

Шундай экан, биз, фуқаролар ўз тарихимизни кўз қорачигимиздек асраш бурчимиз эканлигини унутмайлик.

Тўйдан кейин бир ҳафта ўтар-ўтмас, туш пайти қуёв қайноғасини ишонаси оstonасида қутиб олади. Саломаликан сўнг томон тараша тушгандай "юз доллар бериб туринг, эртага қайтариб бераман, уйимизга бориб-келишим бор", — деди. Қайнота унинг аниқшасизлигидан хунуб бўлди-ю, "яқин олиб сўрапти-ла", дея ўзини қўлга олади. "Ҳозир ёнимда йўғи-ю..." — Уйга телефон қилинг, уйдан олиб кетавераман.

Оғуфурушлар

Қудрат ОЛИМОВ,

Фаргона шаҳар прокурорининг катта ёрдамчиси

буни беш қўлдаи билишади. Билиб туриб, бировларнинг ҳаётига раҳна солувчи, соғлиғига зиён етказувчи, умрига зомин бўлувчи наркотик моддаларни ўтказишдан иборат жиноятга қўл урган кимса борки, жазоланмай қолмайди.

Буни қуйидаги жиноят иши мисолида кўришимиз мумкин. Қирқ ёшни қоралаган, ўзига тўқ, "Ласетти" русумли машинаси, дангиллама уйи бўлиб, уйда уста ишлатаётган Нодиржон таниши Илҳомжоннинг гашиш олиб-сотиб, пул ишлаб олиш ҳақидаги таклифига жон деб кўнади. У сўраган 2 млн. сўм пулни келтириб беради. Киракашлик билан машғул Илҳомжон Фаргона шаҳрининг А.Қодирий турар жой мавзесида А.Узақбоев (унга нисбатан алоҳида иш юритилган) билан кўришади. Келаси кун

А.Узақбоев телефонда Илҳомжонга А.Яссавий кўчасидаги кўприк олдиға чиқшини тайинлайди. Кўприк остида унга гашишни бериб, 2 млн. сўмни олиб кетади. Илҳомжон наркотик моддани кўпқаватли турар жой биносидаги хонадонига яшириб, телефонда Нодиржонни чақиради. У наркотик моддани бир қисmini олиб, қолганини кейинроқ олиб кетишини айтади.

Бу орада Шўхрат исмли шахснинг таниши наша топиб беришни сўрайди. У Наил билан боғланади. Наил эса Нодиржонни топади. Ундан шу йил 23 июнь кун 500 минг сўмлик наша сотиб олади. Кейин Шўхратга телефон қилади ва дори топиб қўйганини айтиб, 600 минг сўм нарх белгилайди. Шўхрат рози бўлади.

— Танишим эртага келди, эртага учрашамиз.

Шўхрат Наилнинг Навоий кўчасидаги уйи олдиға боради. "Синаш учун өзгисини бериб туринг, танишимга ёқса, қолганини ҳам оламан", дея бир бўлагини 25 минг сўмга сотиб олади.

Шаҳар ИИБда сўроқ қилинган Наил гашишни таниши Нодирдан сотиб олганини айтиб, унга нис-

батан назорат-харид тадбирида қатнашишга рози бўлади. У Нодирга телефон қилиб, "Ҳалиги дори танишимга маъқул келди. Илтимос, яна ўн бўлак топиб беринг", дейди. Соат кундузги тўртларда Нодир Наилга телефон қилиб, шаҳардаги 3-касалхона ёнига таклиф қилади. Касалхона ёнида "Ласетти" энгил машинасида келган Нодир Наилга гашишни бериб, 300 минг сўм ва 100 АҚШ долларини олган чоғда, қўлга олинади.

Шериклари каби жиноят устида ушланган Нодир гашишни Илҳомдан олганини, унга нисбатан уюштирилган тадбирда қатнашишга розилигини айтади. Кечки пайт А.Яссавий кўчасида жойлашган кўпқаватли турар жой биносидаги Илҳомнинг уйига бориб, пулларни бериб, нашининг қолган қисmini олиб чиқиб кетганидан кейин хонага ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органларнинг ходимлари кириб келишади. Холислар иштирокида ундан махсус белги қўйилган 300 минг сўм ва 100 АҚШ долларини олинади. Нодир сотиб олган ашёвий далил — гашишни топширади. Илҳом уйда олиб қолган яна ўч бўлак гашишни ўз ихтиёри билан ғаладондан олиб беради. Шу тариқа "наркотибизнес"ни йўлга қўймоқчи бўлган жиноятчилар тўдаси фош этилди.

Суд мажлисида бу кимсаларнинг гиёҳванд моддаларни ўтказиш мақсадида қонунга хилоф равишда олиш, сақлаш ва сотишдан иборат жиноятни содир этганиликлари ўзларининг айбларига тўлиқ иқроорликларидан ташқари, гувоҳлар, холисларнинг кўрсатмалари, ашёвий далиллар билан ҳам тасдиқланди. Оғуфурушларга 6 йилдан 8 йилгача муддатга озодликдан маҳрум қилиш жазоси тайинланди.



Бугун ҳаётиимизда тадбиркорлик субъектларининг ўрни бекиёс. Бозорларимиз тадбиркорларимиз ишлаб чиқараётган маҳсулотлар билан тўла бўлса, фермерларимиз етиштираётган мева-чевалар дастурхонимизни безаб турибди. Аҳолига хизмат кўрсатиш соҳасида ҳам ҳалол меҳнати билан эл оқшига сазовор бўлаётган тадбиркорларимиз талайгина. Буларнинг барчаси мамлакатимизда тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш борасида амалга оширилаётган кенг қўламли ишларнинг самарасидир. Бу бежиз эмас. Чунки, тадбиркорлик тараққий этиши билан мамлакатимизнинг иқтисодий салоҳияти ҳам юксалаверади. Янги иш ўринлари яратилиб, аҳоли иш билан таъминланади.

Тадбиркорга таянчмиз

Баҳром ЯКУБОВ,
СВОЖЖДЛҚК департаментининг
Беруний туман бўлими бошлиғи



Тадбиркорларнинг ҳуқуқларини ҳимоя қилиш борасида жорий йилнинг ўтган даври мобайнида Ўзбекистон Республикаси Бош прокуратураси ҳузуридаги СВОЖЖДЛҚК департаментининг Беруний туман бўлими томонидан ҳам бир қатор ишлар олиб борилди. Жумладан, бўлигимиз ва туман ИИБ ходимлари ҳамкорлигида ўтказилган текширишда Қорақалпоғистон Республикаси "Қишлоқхўжалиқимиз" ҳудудий акциядорлик жамиятининг Беруний туман филиалига қарашли 19-шоҳобча мудирини Н.Ўразимбетовнинг хуфийона ишлари очиб ташланди. У тумanning "Шоббозовул" фуқаролар йиғини ҳудудидаги фермер хўжалиқларига пахта етиштириш учун тарқатилиши лозим бўлган 3 млн. 500 минг сўмликдан зиёдрок аммиакли селитрани фермер хўжалиқларига бермасдан талон-торож қилиб юборгани фош этилди.

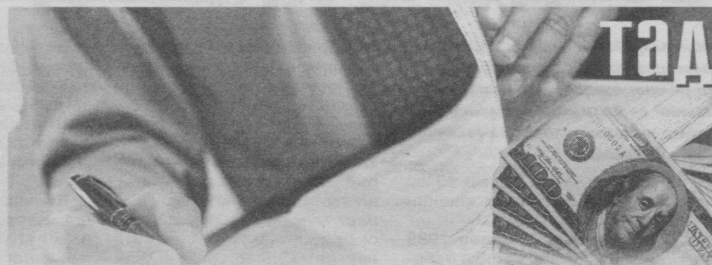
Мамлакатимизда қонун-қоидалар асосида фаолият кўрсатиб юксак марраларга эришаётган тадбиркорлар оз эмас. Улар давлатга тўлаётган солиқлар иш ҳақи, стипендия ва пенсия сифатида халқимизга қайтиб келади. Халқнинг дуосини олиш эса иймонли, виждонли ҳар бир киши учун юксак мукофотдир.

Аммо қонун-қоидаларга риоя қилмаётган, хусусан, солиқларни ўз вақтида тўламаётган, нақд пулнинг банкдан ташқари ноқонуний айланмасига йўл қўяётган тадбиркорлар ҳақида бундай деб бўлмайди. Масалан, бўлигимиз ва туман ДСИ ходимлари томонидан "Хоразм Газ инсталл" МЧЖ фаолияти ўрганилганда, жамият мансабдор шахслари 2013 йилнинг август ойидан ҳозирги кунгача жами 257 та автомобилга газ ўсқуналарини ўрнатиб, балонларни синовдан ўтказиш ва бошқа хизматларни кўрсатишдан тушган жами 75 млн. 505 минг сўм нақд пулнинг 72 млн. 14 минг сўмини банкка топширмаганлиги маълум бўлди.

Шунингдек, бўлигимиз томонидан ўтказилган тадбирларда хорижий валютани ноқонуний равишда муомалага киритиш билан боғлиқ 8 та ҳолат аниқланиб, қонунбузарлардан 4503 АҚШ доллари, 17 минг 50 Россия рубли, 10 минг 600 қозоқ тенгеси ва 29 млн. 500 минг сўм пул ашёвий далил сифатида олиб қўйилди. Бўлигимиз ва туман ИИБ ходимлари ҳамкорлигида ўтказган тадбирда "Шоббоз" деҳқон бозори ёнида валюта олди-сотдиси билан ноқонуний равишда шуғулланиб юрган Қадам Худойбергеновдан 2100 АҚШ доллари, 5500 Россия рубли ва 3 млн. 100 минг сўм ашёвий далил сифатида олиб қўйилди. Мазкур ҳолат юзасидан МЖТКнинг 170-моддаси билан маъмурий ҳуқуқбузарликка доир иш қўзғатилиб, жиноят ишлари бўйича Амурдур туман судининг ҳукми қабул қилинди.

Хулоса сифатида айтганда, тадбиркорлик субъектларининг ҳуқуқ ва манфаатларини муҳофаза қилиш, солиқ ва валютага оид жиноятларга қарши курашиш орқали жамиятимизда қонун устуворлигига эришиш асосий мақсадимиздир.

Мажбуриятини «унутган» тадбиркор



Истиқлол йилларида мамлакатимизда дунё бозор иқтисодиётининг ривожланиш шароитларидан келиб чиқиб, тадбиркорлик фаолияти тушунчасига янгича таъриф берилди. Яъни тадбиркорлик фаолияти деганда, қонун ҳужжатларига мувофиқ амалга оширилмаган, ўз муайян жавобгарлиги остида даромад олишга қаратилган ташаббускорлик тушунилиши белгиланди.

Шунингдек, тадбиркорлар қонун ҳужжатларида таққиланмаган ҳар қандай фаолият турини амалга ошириши, товарларини етказиб берувчиларни ва уларнинг истеъмолчиларини мустақил равишда танлаш, чекланмаган миқдорда даромад олиш каби ҳуқуқларга эга эканликлари ҳам қайд этилди. Шу билан бирга, тадбиркорлик субъектларининг солиқлар ва бошқа мажбурий тўловларни тўлаши каби қатор мажбуриятлари ҳам белгилаб қўйилди. Баъзи ишби-

лармонлар эса ана шу мажбуриятларни "унутиб" қўйиб, қонунбузиллишларга йўл қўймоқдалар ва оқибатда суднинг қора курсисига ўтиришга мажбур бўлишапти.

Фуқаро Адҳам Олимов (исм-фамилияси ўзгартирилган) пойтахтимиздаги Яшнобод (собиқ Ҳамза) тумани ҳокимияти тадбиркорлик субъектларини рўйхатдан ўтказиш инспекциясидан тегишли ҳужжатларни олгач, "Алора импекс" масъулияти чекланган жамиятини ташкил қилади. У асосан қишлоқ хўжалиги маҳсулотларини хориж

давлатларига экспорт қилиш билан шуғулланади. Давлатимиз томонидан бу борада яратилган имтиёзлардан фойдаланган тадбиркор ишини яхшигина йўлга қўйиб олади. А.Олимов бошқараётган МЧЖнинг ҳисоб рақамига жамият томонидан экспорт қилинган маҳсулотлар ортидан "жаражарак" хориж валютаси келиб туша бошлайди. Юртимизда белгилаб қўйилган тегишли қонун ҳужжатларига асосан хорижа экспорт қилинган маҳсулотлардан келиб тушган чет эл валютасининг эллик фоиз миқ-

Фазлиддин АЛИМОВ,
СВОЖЖДЛҚК
департаментининг Мирзо
Улугбек туман бўлими
бошлиғи

дордаги қисми давлатга мажбурий тўланиши белгиланган бўлса-да, А.Олимов бу мажбуриятни четга суриб, 51 минг 420 АҚШ доллари билан давлатга топширмасдан қасддан яширади. Кейин эса МЧЖнинг қатъий ҳисобидаги бухгалтерия ҳужжатларини қасддан йўқ қилиб, текширувга тақдим этмайди.

Жиноятнинг умри қисқа бўлади деб бежизга айтишмайди. А.Олимовнинг қилмишлари ҳам фош этилди. Жиноят ишлари бўйича Мирзо Улугбек туман суди унга нисбатан қонуний жазо тайинлаб ҳукм чиқарди.

Хулоса ўрнида айтганда, шунинг унутмаслик лозимки, қонуний ишлаган тадбиркор доимо давлатимиз ҳимоясида бўлади.

Оқибатни ўйламай...

Қонун устуворлигини таъминлаш, шахс, оила, жамият ва давлатнинг ҳуқуқ ва манфаатлари муҳофазасини қўлайтириш, аҳолининг ҳуқуқий маданияти ва онгини ошириш, фуқароларнинг қонунга бўйсунуш руҳида тарбиялаш демократик, ҳуқуқий давлат ва эркин фуқаролик жамияти қуришнинг нафақат мақсади, балки энг муҳим шарт ҳисобланади.

Хуқуқий демократик жамият қуриш йўлидан борар эканмиз, бу борада қонунларга таъниб иш юритиш ҳар биримизнинг бурчимиз ҳисобланади.

Халоллик, поклик ҳар қандай ишнинг муваффақиятини таъминлайди. Аммо коррупция деган иллат ҳам борки, унга қарши курашнинг бир дақиқа бўлсин сўсайтирилмаслиги зарурлиги ҳаёт тақозосидир. Ушбу жиноятга қарши ку-



рашиш борасида Бош прокуратура ҳузуридаги СВОЖЖДЛҚК департаменти органлари томонидан ҳам самарали ишлар олиб борилмоқда. Жумладан, департаментнинг Сирдарё вилоят бошқармаси томонидан бошқа ҳуқуқни муҳофаза қилувчи органлар билан ҳамкорликда олиб борилган тезкор тадбирда Гулистон шаҳар ҳокимлиги-

Феруз ҲАМРАЕВ,
СВОЖЖДЛҚК департаментининг
Сирдарё вилоят бошқармаси бўлими
бошлиғи ўринбосари

нинг молия бўлими мудирини Ўткир Мусахонов (исм-фамилиялар ўзгартирилган) фуқаро Машҳура Олимовадан унинг 2001 йилда туғилган ўғлини Гулистон шаҳридаги махсус мактабга ўқишга жойлаштириш эвазига 300 АҚШ доллари билан тариқасида олган вақтда ушланди.

Маълум бўлишича, "уддабурон" мудир илгари Гулистон шаҳридаги мактабга таълим муассасаси ва коллеж масъул ходимларидан молиявий харажатлар сметаси ва шартлар жадалини тасдиқлаб бериш ва бошқа текширишлари ҳам босди-босди қилишни ваъда қилиб, пора олишни одат қилган экан.

Қонунбузарнинг барча кирдикорлари тергов даврида фош этилди.

Суд томонидан бу қонунбузарга нисбатан озолиқдан маҳрум қилиш билан боғлиқ жазо тайинланди.

Халқимизнинг қонунига сингиб кетган эзгу фазилатлардан бири ҳалол меҳнатдир. Шу бонс ҳам отабобларимиз ҳалол ризқ топишни фазилат деб билишган.

Лекин ораимизда ўз касбидан ғаразли мақсадларда ёки моддий нафқуриш учун фойдаланганидан, давлат мулкани ўзлаштиришга ҳаракат қиладиганлар ҳам учраб турар экан. Жумладан, Мансур Бектўлатов (исм-фамилиялар ўзгартирилган) Хоразм вилоятидаги тиббиёт бирлашмаларининг бирида бош шифобчи,

яъни масъул мансабдор шахс бўла туриб, ҳисобчи Сабина Абдуллаева ва бош шифокор Исроил Аҳмедов билан жиноий тил бириктириб, бир қанча жиноятларни содир этганлиги маълум бўлди.

У мансаб ваколатидан фойдаланиб, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси ҳамда тегишли вазирликларнинг меъёрий ҳужжатларига ному-

вофиқ ҳолда, 2011-2014 йилларда 128 нафар ходимга лавозим маошидан ортиқча рағбатлантиришлар тайинлаши натижасида 9 млн. сўмдан ортиқ маблағни талон-торож қилган. Ушбу жиноий гуруҳнинг яна бир аъзоси И.Аҳмедов ҳам масъул мансабдор шахс бўла туриб, ўзининг жавобгарлигидаги 8 турдаги 34 млн. сўмликдан зиёдрок мод-

Мўмай пулнинг касофати

Аминбой ҚАЛАНДАРОВ,
СВОЖЖДЛҚК
департаментининг
Қўшқўпир туман бўлими
бошлиғи

дий қимматликларни талон-торож қилганлиги фош этилди.

Қонунбузарларга нисбатан суд томонидан тегишли жазо тайинланди.

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор қилди.

Эвра собиқ жамоасига қайтмоқчи



"Ювентус" клуби ҳимоячиси Патрис Эвра ўзининг собиқ жамоасига қайтиши мумкин. Gazzetta dello Sport нашрининг хабар беришича, келгуси йили январда "қизил иблислар" 33 ёшли футболчини харид қилиш учун туринликларга таклиф билан чиқишни режалаштирмақда.

Эслатиб ўтамиз, Эвра манкунианликлар сафиди 2006 йилдан буён ўйнай бошлаган. У жамоа сафиди беш карра Англия чемпиони ва бир марта Европа чемпионлар лигаси голиби бўлган. 2014 йилнинг ёзида франциялик ўйинчи "Ювентус" клуби аъзосига айланганди. Аммо жароҳат сабаб "А" сериянинг жорий мавсумдаги олти ўйинидагина майдонга туша олди, холос. Ушбу бахслар давомиди у битта голли тўп узатишни амалга оширган.

ФИФА рози бўлмади

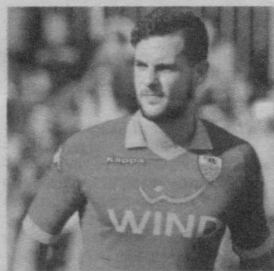


"Барселона" клуби жароҳат олиб, 4 ой муддатга сафдан чиққан бельгиялик ҳимоячи Томас Вермален ўрнига бошқа футболчини ўз сафига қўша олмайдиган бўлди.

ФИФА каталонияликларнинг илтимосини қўриб чиқди, бироқ бу сўровга нисбатан рад жавоби берилди. "Барселона" клубининг ушбу масала юзасидан Спорт арбитраж судига мурожаат қилиши кутилмоқда.

Эслатиб ўтамиз, аввалроқ "Барселона" жамоасига нисбатан 2 та трансфер муддатида янги футболчини қайдномага киришиш тақиқи қўйилган эди.

«Арсенал» Дестрони кўзламоқда



Италиянинг "Рома" клуби ҳужумчиси Маттиа Дестро фаолиятини Англия премьер-лигасида давом эттириши мумкин.

TMW хабарига қараганда, Лондоннинг "Арсенал" клуби ҳужумчи учун тахминан 20 миллион евро тўлашга тайёр. Матбуотдаги хабарларга қараганда, Арсен Венгер 23 ёшли

футболчининг ҳужумда Дани Уэлбек ҳамда Оливье Жируга елкадош бўлишини кутмоқда.

"Арсенал" менга қизиқиб қолган?! Миш-мишлар яхши, бундан хурсандман. Бу — мен ўз ишимни яхши бажараётганимни аниглади, дея бу хабарга муносабат билдирди Дестронинг ўзи.

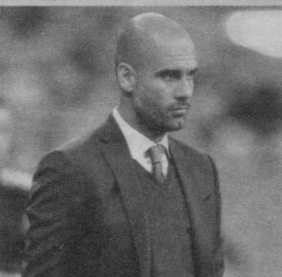
Гвардиола регби бўйича мураббий

Германиянинг "Бавария" клуби бош мураббийи Хосеп Гвардиола регби бўйича Япония терма жамоаси устози Эдди Жонсинг ёрдамчиси бўлади ва жамоани келаси йили ўтказиладиган Жаҳон кубоги бахсларига тайёрлашда кўмаклашади, дея хабар тарқатган Reuters.

Жонсинг фикрича, регби ва футболдаги интизом жуда ўхшаш бўлиб, Гвардиоланинг бу соҳадаги билими ва тажрибаси жамоани Жаҳон кубоги бахсларига тайёрлашда кўл келади.

"Тактиканинг турлича қўриқларидан фойдаланиш кераклигини тушуниб олдик, — дейди Жонс. — Футбол шундай ўйинки, унда жуда кўп нарса ўйинга тайёргарлик жараёнида амалга оширилади. Унинг регби билан кўплаб ўхшашлик томонлари ҳам бор. Доимо энг яхшилардан ўрганиш керак, шунинг учун биз энг яхши мураббийга мурожаат қилдик. Мен Мюнхеннинг "Бавария" клубини кузатиб бордим ва тушундимки, Гвардиола мутахассис сифатида анча кучайиб бормоқда. Ундан ниманидир ўрганиш насиб қилаётганидан хурсандман".

Эслатиб ўтамиз, регби бўйича Жаҳон кубоги 2015 йилнинг 18 сентябридан 31 октябрга қадар Англияда ўтказилади.



Поль Погба «Манчестер Сити»га ўтиши мумкин

Италиянинг "Ювентус" клуби ярим ҳимоячиси Поль Погба фаолиятини Англиянинг "Манчестер Сити" жамоасида давом эттириши мумкин, дея хабар бермоқда Calciomercato нашри.

Манбада келтирилган маълумотга кўра, 21 ёшли франциялик футболчининг агенти "Манчестер Сити" раҳбарияти билан музокаралар ўтказган.

Эслатиб ўтамиз, шу йилнинг октябрь ойида Погба Турин клуби билан шартномасини 2019 йилга қадар узайтирган эди.

Жорий мавсумда футболчи "А" сериянинг 12 учрашувида майдонга тушиб, 3 та гол ҳамда битта голли узатмага муаллифлик қилди.



«Бавария» Алвесга қизиқмоқда

Каталониянинг "Барселона" клуби ҳимоячиси Дани Алвес ёзда эркин агент сифатида Германиянинг "Бавария" жамоасига ўтиб кетиши мумкин.

Маълумотларга қараганда, ёзда шартнома муддати тугайдиган бразилиялик ҳимоячи билан "Барселона" клуби янги шартнома тузмоқчи эмас. Шу тариқа, футболчи эркин агент сифатида "Бавария" клубига кўчиб ўтиши мумкин.

Эслатиб ўтамиз, Дани Алвесга шунингдек, "Манчестер Юнайтед", "Арсенал" ва "Ювентус" клублари ҳам қизиқиш билдирмоқдалар.

Интернет хабарлари асосида Мақсудали ҚАМБАРОВ тайёрлади

РЕКЛАМА * РЕКЛАМА * РЕКЛАМА * РЕКЛАМА * РЕКЛАМА * РЕКЛАМА * РЕКЛАМА * РЕКЛАМА * РЕКЛАМА * РЕКЛАМА * РЕКЛАМА * РЕКЛАМА

"ФАРОВОНЛИК"

ПУЛ-БУЮМ ЮТУҚЛИ, ТИРАЖЛИ ЛОТЕРЕЯСИ



"Агробанк" акциядорлик тижорат банкнинг "Фаровонлик" пул-буюм ютуқли, тиражли лотереясининг ютуқлари тиражи кунлари жорий йилнинг 20-21 декабридан 26-27 декабрь кунларига кўчирилганлигини маълум қиламиз.

Кўшимча маълумотлар учун қуйидаги телефон рақамларига мурожаат қилишингиз мумкин:
(8371) 273-03-04, (8371) 150-85-12.

www.agrobank.uz

Хизматлар лицензияланган

Huquq
yuridik gazeta

Muassisi:
O'zbekiston
Respublikasi
Bosh
prokuraturasi

Bosh muharrir:
Jahongir Jur'atovich
MAKSUMOV

Tahrir hay'ati:
Hakimboy HALIMOV
Muxtor ZOIROV
Gulnoza RAHIMOVA
Baxtiyor NAZAROV
(Bosh muharrir o'rinbosari)
Kamoliddin ASQAROV
(mas'ul kotib)

Tahririyat manzili:
Toshkent shahri, Yahyo
G'ulomov ko'chasi, 66-uy.
Telefon: 233-98-40,
Faks: 233-10-53,
233-64-85
E-mail:
huquq@huquq-gazeta.uz

Gazeta haftaning payshanba kuni chiqadi.
Sotuvda kelishilgan narxda

Tahririyatga kelgan qo'yozmalar taqiriz
qilinmaydi va egalarga qaytarilmaydi.
Muallif fikri tahririyat nuqtai nazaridan
farqlanishi mumkin.
«HUQUQ» materiallarini ko'chirib
bosish faqat tahririyat ruxsati bilan
amalgah oshiriladi.
□ — tijorat materiali.
Reklama materiallarining mazmuni
uchun tahririyat javobgar emas.

Nashr ko'rsatkichi
231

Buyurtma S-1589.45 409 nusxada bosildi.
Gazeta tahririyat kompyuter bazasida terildi va
sahifalandi. «HUQUQ» original maketi.
Navbatchi muharrir: F.YODGOROVA
Sahifalovchi: S.BABAJONOV
Navbatchi: O'.DEHQONOV
Bosmaxonaga topshirish vaqti: 22.00.
Topshirildi: 20.00 1 2 3 4 5 6 7 8 9

Gazeta «O'zbekiston» nashriyot matbaa ijodiy uyida chop etildi.
Korxona manzili: Toshkent shahar, Alisher Navoiy ko'chasi, 30-uy.

Gazeta O'zbekiston
Respublikasi matbuot va
axborot agentligida 2009-yl
12-oktabrda 0188-raqam
bilan ro'yxatga olingan.

ISSN 2010-7617

